

Konferans Bildirisi

Televizyonda Gündüz Kuşağı Programlarındaki Dönüşüm: “Esra Erol’da” Örneği*

Vahit İlhan (Doç. Dr.)
Erciyes Üniversitesi İletişim Fakültesi
vilhan@erciyes.edu.tr

Derya Usta
deryaustaderya@gmail.com

Başvuru Tarihi: 28.05.2018
Yayına Kabul Tarihi: 30.07.2018
Yayınlanma Tarihi: 30.07.2018

Öz

Televizyon türleri, kültürel ve ekonomi-politik nedenlerle her zaman bir dönüşüm içerisindedir. Tür açısından melez bir yapısı olan gündüz kuşağı programları da bu değişimden nasibini almıştır. Anaakım televizyon kanallarında yer alan gündüz kuşağı programlarının en dikkat çeken formatını ise evlilik programları oluşturmuştur. Türkiye’de 2017 yılına dek yayınlanmaya devam eden ve ulusal televizyon kanallarında pek çok örneğine rastlanan evlilik programları, sadece yayıncılık açısından değil aynı zamanda konuları ve konuklarıyla tartışmalı bir alan olarak dikkatleri üzerine çekmiştir. Reyting başarılarının yanında fazlaca eleştiri alan bu programlar, 29 Nisan 2017’de kanun hükmünde kararname ile yasaklanmıştır. Bu nedenle, araştırmanın konusunu oluşturan “Esra Erol’da” programı, aynı isimle yayın hayatına devam etse de içerik değişikliğine gitmek zorunda kalmıştır. Bu format içerisinde en fazla reyting alan program olduğu için seçilen Esra Erol’da programının 05-09 Mart 2018 tarihleri arasında yayınlanan beş programı kayıt altına alınmış ve söylem analizi tekniği kullanılarak ideolojik söylemi ortaya konulmuştur. Bu değişimle birlikte program; dil kullanımı ve temsiliyetlerin daha titiz yapılandırıldığı, toplumsal olayların gündeme taşınmaya başladığı ve sosyal hayatın bir takım problemlerinin tartışıldığı bir arena haline gelmiştir. Ancak bu yeni format, programda yer alan kişilerin hala mahrem konularını gözler önüne sermekte, olayı görünür kılıp (çoğu kez) çözüme ulaştırmadan tıpkı kurgusal bir drama izler gibi dramatik etkinin giderek yükseldiği ve sonunda final yaptığı içerikten kurtulamamıştır. Son tahlilde, kabuk değiştiren gündüz kuşağı evlilik programlarının sorunlu içerik yapısı evrilerek varlığını devam ettirmektedir.

Anahtar Kelimeler: Televizyon, Gündüz Kuşağı, Evlilik Programları, Reality Show, İdeolojik Söylem.

* Bu çalışma 28-30 Nisan 2018 tarihleri arasında Antalya’da düzenlenen 1. Uluslararası Sosyal Araştırmalar ve Davranış Bilimleri Sempozyumu’nda (SADAB) “Televizyonda Gündüz Kuşağı Evlilik Programlarındaki Dönüşüm: “Esra Erol’da”Örneği” başlığıyla sunulan bildirdir.

SYL-2017-7530 kodlu proje, ERÜ Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından desteklenmektedir.

Conference Paper

Transformation in the Tv's Day Time Programs: Sample of “Esra Erol'da”

Vahit İlhan (Assoc. Prof. Dr.)
Erciyes University Faculty of Communication
vilhan@erciyes.edu.tr

Derya Usta
deryaustaderya@gmail.com

Date Received: 28.05.2018

Date Accepted: 30.07.2018

Date Published: 30.07.2018

Abstract

TV genres have always been in a transformation process because of cultural and economical-political reasons. Being hybrid, with regards to their genres, day time programs also got also their shares from this transformation. Marriage programs became the most attention-grabbing format among the day time programs in mainstream TV channels. Marriage programs, a lot of examples of which could be found on national TV channels and which were broadcasted until 2017, drew attention as a controversial field with regards to not only broadcasting but also to their themes and guests within the programs. Together with their success, these programs were widely criticized and were banned with a decree-law on April 29, 2017. Thus, being the research subject, the program titled as “Esra Erol'da”, amended its content although went on its broadcasting with the same title. Being chosen as it used to get the highest ratings within this format, five episodes of Esra Erol'da program between the dates March 05-09, 2018 was recorded and ideological discourse of the program was suggested through discourse analysis technique. With this transformation, the program has become an arena where the language use and representations were structured more meticulously, social events were brought up to the agenda and some problems of social life were discussed. Nevertheless, this new format is still displaying private issues of the people attending the program and could not get rid of the content in which the matter is made visible but (mostly) not resolved and dramatic effect is gradually risen and finished at the end like a drama. In the last analysis, the problematic content structure of the day time marriage programs, which changed shell, keeps its existence after evolving.

Keywords: TV, Day Time Programs, Marriage Programs, Reality Show, İdeological Discourse.

Giriş

Yeni medyanın gündelik hayatta güçlü bir şekilde zemin bulması ve yaygınlaşmasıyla birlikte etkinliğini korumaya çalışan televizyon, birçok türü diğer medya mecralarına kaptırdığı ve o alanda rekabet edemediği için kendi içinde sınırlı program biçimiyle gücünü koruma gayretindedir. Bu kırılmanın sonucu olarak; televizyon kanalları program içeriklerini ve akışlarını haber, dizi, magazin, sinema filmi, belgesel, müzik ve spor başta olmak üzere belirli alanlara odaklanarak yeniden düzenlemişler ve kendi aralarında ayrılmaya gitmişlerdir (Şentürk, Gülçur ve Eken, 2017, 159). Diğer kırılma ise tematik kanalların ortaya çıkmasıyla birlikte ulusal kanallardaki program çeşitliliğinin büyük oranda azalmış olmasından kaynaklanmaktadır. Ulusal kanallarda artık 24 saatlik yayın akışında çoğunluğu dizi olmak üzere 10 ile 11 program arası tüm gün tamamlanmaktadır.¹ Özellikle televizyonun en çok izlendiği zaman dilimi (prime time) tek bir dizi ya da programla geçmeye başlamış durumdadır; bu da içerik çeşitliliği ve zenginliğinin önündeki en büyük sorunu oluşturmaktadır. Aynı durum gündüz kuşağı programları içinde geçerlidir. Birbirine benzer içeriklerle gündüz kuşağı programlarının uzun yıllardır bir sarmalın içine girmiş olduğunu söylemek mümkündür.

Genelde televizyonun, özelde ise gündüz kuşağı programlarının toplum üzerindeki etkisi büyüktür. Bu tür programlar aracılığı ile yalnızca geleneksel ve yerleşik değerlerin pekiştirilmesi değil, aynı zamanda bu değerlerin değiştirilmesi, yeni düşünce ve davranışların geliştirilmesi, yeni yaşam biçimlerinin sergilenmesi anlamında da araçsal bir işleve sahiptir (Aslan ve Demir, 2017, 37). Televizyon kanalları için gündüz kuşağı programları, önemli izlenme oranları yakalamasından dolayı, vazgeçilmez hale gelmişlerdir. Özellikle evlilik programları bu kuşağın en dikkat çeken formatı olmuştur. Evlilik programları, Türkiye’de 2007’de ulusal bir kanalda ilk defa yayınlanan ve daha sonra çeşitli ulusal kanallarda benzerleri üretilen, hâlihazırda gündüz kuşağı yayıncılığının önemli bir bölümünü işgal eden bir reality show formatıdır. Renkli dekor, müzik, kadın ve erkeklerin sahnede evlilik hayallerini anlattığı, neşeli müzikler eşliğinde birbirleriyle tanışıp flört etmeye sonra da evlenip evlenmemeye karar verdikleri oldukça eğlenceli bir program türüdür (Akınerdem, 2016).

Bu format sadece yayıncılık açısından değil kültürel araştırmalar ekseninde de kendine yer bulmuştur. Kültürel hayatta evlilik öncesi tanışma biçimlerine yeni bir boyut kazandıran evlilik programları, katılımcıların bu özel süreci binlerce izleyiciyle paylaştığı tartışmalı bir pratik haline dönüşmüştür. Tarihsel süreç içinde evlilik türlerinin tanımlarına ve nasıl gerçekleştiklerine bakıldığında her birinin kendine özgü ve birbirinden farklı koşullara sahip olduğu görülmektedir. Bir başka deyişle aile birliğini kuran evlilik biçimlerinin, farklı kültür, farklı yaşam biçimi ve farklı gelenek-göreneklerden kaynaklandığı söylenebilir. Bu evlilik türlerinden televizyon evliliğinin (televizyonda yayınlanan evlilik amaçlı tanışma programları aracılığı ile evlenme) ise kültür, yaşam biçimi, gelenek ve görenekler açısından Türk toplum yapısı içinde önceden yer almadığı, ancak iletişimin küreselleşmesi ve televizyonda yayınlanan program formatlarının küresel pazarda yayılması sonucu Türk izleyicisinin beğenisine sunulduğu görülmektedir (Sungur, 2011, 583). Bir reality show biçimi olarak ele alınan evlilik programlarının format özelliklerine bakıldığında, sıradan insanların gündelik hayatlarının çeşitli tekniklerle kurgulanmasına dayalı olan bu yayıncılık türü, farklı bağlamlarda çok farklı formatların üretilmesine imkân tanıyan

bir esnekliğe sahiptir. Bu formatlar, farklı bağlamlarda farklı kültürel kullanımlara da kapı açar. Bu çerçevede evlilik programları, Türkiye’de aileye dair yerel, millî, dinî, modern normların kamusal olarak müzakere edilmesine imkân tanıyan kültürel bir format olarak tanımlanabilir (Akınerdem, 2016).

Özellikle gündüz kuşağında karşımıza çıkan evlendirme programları, Türkiye özelinde farklı formatlarla yapılandırılırsalar da sonu evliliğe varması beklenen, kadın erkek ilişkilerini aşk ve sevgi üzerinden kurgulayarak evlilik ritüellerini konu edinen programlardır. Bu programlar farklı yapılarla izleyene sunulmakta, kimi zaman ünlü isimlerin katılımıyla gerçekleşebildiği gibi kimi zaman gelin damat ve kaynana adaylarının katıldığı *para ödüllü yarışmalar* biçiminde yapılandırılmaktadır. Evlilik öncesindeki pratiklerin gösterimiyle kültürlerarası farklılıklara dikkat çeken çeyiz şovları ve taliplerin aranması esasına dayanan evlendirme programları yapılagelmiştir. Gündüz kuşağı televizyon programları içerisinde dikkat çeken bir tür olan evlilik programları iki safhadan oluşmaktadır. İlk bölüm olan ‘tanışma’ bölümünde adaylar teker teker stüdyoya gelerek kendilerini tanıtmakta, ardından nasıl bir eş aradıklarını anlatmaktadırlar. İkinci bölüm olan ‘karşılaşma’ bölümünde ise önceden tanışma bölümüne çıkmış adaylara gelen taliplerle görüşülmektedir. Karşılaşma anında programın eğlence söylemini ve merak unsurunu besleyen paravan bulunmaktadır. Paravanın açılmasıyla adaylar ve talipler flörtleşme evresine geçip geçmeyeceklerine stüdyo konuklarının ve sunucunun yorumları doğrultusunda karar verirler (Nüfusçu ve Yılmaz, 2012, 28-29).

Araştırma konumuzu oluşturan Esra Erol’da programı Eylül 2011’den 2017’ye kadar ATV’de “Esra Erol’da Evlen Benimle” adı altında yayınlanmış; bu süre zarfında konvansiyonel yayıncılığın gerektirdiği teknolojik donanım ve insan hareketliliğinin yanında; bir reality show formatı olarak program ekibi dışında her gün sayıları toplamda yüzü geçen program katılımcısını ve stüdyo izleyicisini televizyona taşıyan bir insan hareketi ağı kurmuştur. Her gün Türkiye’nin çeşitli yerlerinden ve yurtdışından onlarca aday programı telefonla aramış ve programa katılmak için çeşitli rotalar izleyerek programa gelmişlerdir. (Akınerdem, 2016). Bu program türüne ilgi her geçen yıl artarak devam etmiş; ilgi hem katılımcı noktasında hem de izleyici noktasında önemli rakamlara ulaşmıştır. Türkiye’de özel televizyon kanallarında yayınlanan evlilik amaçlı tanışma programlarına, “katılımcı” olarak müracaat edenlerin günde ortalama 4 bin kişi olduğu (Sungur, 2011, 605) ve söz konusu programların yayınlandığı dönemlerde ilk 100 program arasında devamlı ilk 15 ile 20 program arasına girmeyi başardığı görülmektedir.

Evlilik Programlarının İzlenme Oranları

Hafta içi her gün ekrana gelen evlilik programları arasındaki rekabet reytinglerde tüm hızıyla sürmüştür. 2016 reytinglerine bakıldığında, Eylül ayının ikinci haftası evlilik programları arasında ATV’den Esra Erol’un önde olduğu belirlenmektedir. Seda Akgül’ün sunduğu Kanal D’nin evlilik programı “Kismetse Olur”un da dâhil olduğu ikinci hafta rekabeti şöyle sonuçlanmıştır: Esra Erol, günlük ortalama 2.32 reytingle haftanın en çok izleneni olmuş, Star TV’den Zuhâl Topal 2.02 ortalama reytingle haftayı ikinci kapatmıştır. Seda Sayan’la Uğur Arslan’ın sunduğu Show TV’nin “Evleneceksen Gel” programı ortalama 1.81 reytingle üçüncü, Kanal D’nin 5 Eylül’de başlattığı Seda Akgül’ün “Kismetse Olur”u ise 5 - 9 Eylül haftasını dördüncü sırada tamamlamıştır. Dikkat çeken başka bir veri ise Eylül’ün ilk haftasında 3 milyon 173 bin olan evlilik programlarını takip eden izleyici sayısının ikinci haftada

bir hayli artarak 4 milyon 500 bine çıkmış olmasıdır (Eyüboğlu, 2016). Evlilik programları hem kendi aralarında hem de diğer programlarla reyting yarışında olmuşlardır. Bu kapsamda 100 program arasında 2016 yılı Aralık ayında totalde en çok izlenenler listesi şöyledir:

Sıra	Program Adı	Kanal Adı	Toplam Reyting	Yayın Sayısı	Bölüm Reytingi
1	Diriliş Ertuğrul	Trt 1	38,57	3	12,86
2	Eşkya Dünyaya Hükümdar Olmaz	Atv	31,14	3	10,38
3	İçerde	Show Tv	29,92	3	9,97
4	Anne	Star Tv	28,85	3	9,62
5	Arka Sokaklar	Kanal D	35,32	4	8,83
6	Aşk Ve Mavi	Atv	34,23	4	8,56
7	Kırgın Çiçekler	Atv	24,37	3	8,12
8	Kalbimdeki Deniz	Fox Tv	28,28	4	7,07
9	Kara Sevd a	Star Tv	19,87	3	6,62
10	Vatanım Sensin	Kanal D	24,65	4	6,16
11	No:309	Fox Tv	18,11	3	6,04
12	Cesur Ve Güzel	Star Tv	23,81	4	5,95
13	O Ses Çocuklar	Tv8	5,83	1	5,83
14	O Hayat Benim	Fox Tv	17,10	3	5,70
15	Aşk Laftan Anlamaz	Show Tv	20,90	4	5,23
16	Hayat Bazen Tatlıdır	Star Tv	15,52	3	5,17
17	O Ses Türkiye	Tv8	56,63	11	5,15
18	Güldür Güldür Show	Show Tv	19,40	4	4,85
19	Umuda Kelepçe Vurulmaz	Fox Tv	18,96	4	4,74
20	Müge Anlı İle Tatlı Sert	Atv	80,07	17	4,71
21	Evleneceksen Gel	Show Tv	72,62	16	4,54
22	Paramparça	Star Tv	9,02	2	4,51
23	Kertenkele Yeniden Doğuş	Atv	17,85	4	4,46
24	Esra Erol'da	Atv	69,05	16	4,32
25	Cesur Yürek	Show Tv	17,05	4	4,26

Şekil 1: Aralık 2016 - Aylık Reyting Sonuçları (Total Grubu)

Kaynak: www.reytingsonuclari.com

Evlilik programlarının yayınlandığı dönemlerde izlenme oranları gündüz kuşağına göre oldukça yüksektir. Öyle ki tüm ay analizlerinde toplam izlenme oranları prime time kuşağındaki bazı programları bile geçebilmektedir.

Yayınlandığı dönemde evlilik programları gerek katılımcıları gerekse işlenen konuları nedeniyle oldukça tartışılan ve şikâyet edilen programların başında yer almıştır. Gelişen olayların gerçek mi kurgu mu olduğu üzerine kuşkulu yorumlar hep yapılagelmıştır. Öyle ki; Radyo ve Televizyon Üst Kurulu'na (RTÜK), 2016 yılında toplam 199 bin 171 şikâyet gelmiş ve 2012 yılı ile 2016 yılı arasında vatandaş bildirimlerinde yüzde 93'lük bir artış yaşanmıştır. RTÜK Kamuoyu, Yayın Araştırmaları ve Ölçme Dairesi Başkanlığı'nca hazırlanan raporda bu artışın nedeni olarak, bazı yayınlara yapılan örgütlü şikâyetler ve evlilik programları gösterilmektedir. En çok bildirim alan kanal Kanal D, en çok bildirim alan program "Kismetse Olur", en çok tasnif edilen inceleme kriteri ise "Genel Ahlak, Manevi Değerler ve Ailenin Korunması İlkesine Aykırılık" olmuştur. 2016 yılında program türüne göre beceri ve direnç yarışmaları ilk sırada yer alırken, kuşak programları ikinci sırada yer almıştır. Yıllar bazında program türüne göre bildirim dağılımına bakıldığında en dikkat çekici olan kuşak programlarındaki ciddi artıştır. 2016 yılında reality showlar hariç diğer program türlerinde en çok izlenen programlar aynı zamanda en çok şikâyet edilen programlar olmuştur. 2016 yılı reyting/share değerlerinde en dikkat çekici nokta ise evlilik programlarına hem kadın hem de erkeklerin benzer ölçüde ilgi göstermeleri olmuştur (RTÜK, 2017).

Yayınlandığı dönemde neredeyse her gün haberlere konu olan ve büyük eleştiri toplayan bu programlar, 29 Nisan 2017’de resmi gazetede yayınlanan 60. maddeye eklenen 4. fıkraya göre kanun hükmünde kararname ile yasaklanmıştır. Araştırmanın konusunu oluşturan “Esra Erol’da” programı bu nedenle aynı isimle yayın hayatına devam etse de içerik değişikliğine gitmek durumunda kalmıştır. Ticari yayıncılığın ve programlar arasındaki rekabetin medya metinlerinin eğlence söylemini ön plana taşıdığı aşikârdır. Ancak RTÜK’ün de müdahaleleriyle formatlar ve söylemlerde çeşitli değişimler meydana gelmiştir. Bu müdahaleden sonra izleyici oranında belirli bir düşüş yaşanmıştır. Evlilik programlarının içerik değiştirmesiyle birlikte 2017 yılının reyting ortalamalarına bakıldığı zaman ilk 25 arasında artık evlilik programları giremez olmuştur.

Sıra	Program Adı	Kanal Adı	Toplam Reyting	Yayın Sayısı	Bölüm Reytingi
1	Diriliş Ertuğrul	Trt 1	47,82	4	11,96
2	Eşkiya Dünyaya Hükümdar Olmaz	Atv	42,91	5	8,58
3	Söz	Star Tv	42,23	5	8,45
4	İçerde	Show Tv	39,02	5	7,80
5	Sav aççı	Fox Tv	30,31	4	7,58
6	Aşk Ve Mavi	Atv	30,16	4	7,54
7	Türk Malı	Star Tv	7,24	1	7,24
8	Anne	Star Tv	34,80	5	6,96
9	Kırgın Çiçekler	Atv	33,54	5	6,71
10	Arka Sokaklar	Kanal D	25,95	4	6,49
11	Yeni Gelin	Show Tv	25,86	4	6,47
12	Survivor	Tv8	190,53	30	6,35
13	Vatanım Sensin	Kanal D	22,81	4	5,70
14	Prof. Dr. Nihat Hatipoğlu İle İftar	Atv	27,85	5	5,57
15	Kara Sev da	Star Tv	26,96	5	5,39
16	Kalbimdeki Deniz	Fox Tv	20,45	4	5,11
17	İstanbul Gelin	Star Tv	19,50	4	4,87
18	Çoban Yıldızı	Fox Tv	19,44	4	4,86
19	Şevkat Yerimdar	Fox Tv	4,85	1	4,85
20	No:309	Fox Tv	23,06	5	4,61
21	Müge Anlı İle Tatlı Sert	Atv	105,85	23	4,60
22	Berat Kandili Özel	Trt 1	4,53	1	4,53
23	İsimsizler	Kanal D	22,40	5	4,48
24	Cesur Ve Güzel	Star Tv	16,33	4	4,08
25	Fazilet Hanım Ve Kızları	Star Tv	15,69	4	3,92

Şekil 2: Aylık Reyting Sonuçları: 1-31 Mayıs 2017 - Total Grubu

Kaynak: www.reytingsonuclari.com

Yeni Program, Eski İçerik ve Biçim

Evlilik programlarının kanun hükmünde kararnameyle yasaklanmasından önceki biçimsel yapısında hemen hemen hiçbir değişim meydana gelmemiştir. Program jenerik müziği, eskisi ile aynı olup, yeni formatın programlarından derlenen görüntülerden oluşmaktadır. Locanın mevcudiyetini koruması, olayları mahkemedeymişçesine yargılaması yönüyle toplumsal baskının adeta temsilini oluşturur niteliktedir. KJ’lerin olaylara karşı ilgi ve merakı tetikleyecek şekilde yapılandırılması, program açılışının karnavalesk yapısı, orkestranın varlığı ve programdaki etkinliği, sunucunun program konuklarına yaklaşımı, konuların ilgi ve merak uyandırma başarılarına ve popülerliklerine göre sıralanması, programda oluşturulan dramatik eğrinin program sonuna kadar yükseltilmesi ve tıpkı bir pembe dizi gibi dramatizasyonunun doruk noktasında finalin (kapanışın) yapılmasıyla önceki formatla benzer özellikler göstermektedir.

Dönüşüm geçiren program, reality show-tartışma programı özelliği gösterir niteliktedir. Program konularının eşlerini dolandıranlar, çocuk velayet davaları,

yasa dışı yollardan evlat edinme, çocuk kaçırma, aldatma, dolandırıcılık gibi konular ekseninde yapılandırıldığı görülmektedir. Programa katılan çeşitli konularda mağduriyet yaşayan konuklar stüdyoda “çare” aramaktadırlar.¹ Ancak program, sorunla baş etme ve soruna yönelik çözüm yolları sunmaktan çok olayın meydana gelişi, sürecin magazinleştirilmesi, olayı yaşayan tarafların karşılaştırılması, kızıştırılması ve hesaplaşması üzerine odaklanmakta; izleyeni ekran başına çekerek dramatik unsurlarla ilgi ve merak uyandıracak VTR’ler, KJ’ler, söylemler dâhilinde yapılandırılmaktadır. Yeni program içeriği, öncesinde olduğu gibi; uzun uzadıya tartışılan konular, dramatik eğrinin yükselerek izleyiciyi ilgi ve merak unsurlarıyla öyküye bağlayan, en sonunda (çoğu kez) çözüme ulaştırılmadan kapanışın gerçekleştiği yapısından kurtulabilmiş değildir. Yoğun eğlence içerikli söylemin yeni formatta sınırlandırılmış olmasına rağmen bu programlarda, konukların çoğu kez dış görünüş itibariyle değerlendirilmesi ve her fırsatta katılımcıların tiye alınması gibi eski program yapısının hastalıklı içerikleri hala varlığını korumaktadır. Programın onların sesi ve gücü olduğunun iddia edilmesine rağmen mağdur konumundaki kişiler alaya alınabilmektedir.

“Esra Erol’da” programında dramatik yaşam öykülerinin kahramanları ya da stüdyo izleyicileri olan sıradan insanların hayatlarının bir kısmına tanıklık edilmektedir. Sıradan insanların öykülerinin konu edilmesi, gerçek hayattan bir kesitin programda dile getirilmesi, sıradan insanı programın merkezi haline getirmiş, izleyici konumundaki sıradan insanı da bu yönüyle etkilemeyi başarmıştır. İzleyiciler için gerçek yaşamın uzantısı niteliğinde olan bu programın söylemi, katılımcıların sorunlarına ve yaşadıkları sıkıntılara çözüm üretmek üzerine kuruludur. Ancak, programın yalnızca sorunu göstererek, sorun üzerinden polemikçi bir söylem üreterek sorunun varlığından ticari çıkar sağladığı, bu doğrultuda programın işlevinin sabun köpüğü yapısındaki haberler, sıradan öyküler, dedikodu, magazinsel içerik, özel hayatın mahremiyetinin ihlali ve hem katılımcıları hem de izleyeni oyalamaktan öteye gidemediği belirlenmektedir.

Programda katılımcıların yaşadığı sorunların dramatikleştirilmesi, program orkestrasının da katkısıyla melodramatik bir hale getirilmekte, program, izleyenlere bu sorunları yaşamıyor olmalarından ötürü memnuniyet aşılacaktır. Aynı sorunları yaşayan izleyen ise program katılımcıları ile özdeşleşme sağlamaktadır. Ayrıca program, geçirdiği dönüşümden sonra kurduğu temsiliyet yapıları ve kullandığı dil hususunda daha titiz davranmaya çalışsa da toplumsal cinsiyet kalıplarını yeniden üretmekte ve dolaşıma sokmaktadır. İdeolojik söylemi, ataerkil düzenin sürdürülmesi üzerine kuruludur.

Program, geçirdiği dönüşümün ardından toplumsal bir takım sorun ve sıkıntıları gündeme taşımaktadır. Ancak ticari yayıncılığın kapitalist üretim ilişkilerinin ön planda tutulması, sorunların çözüme kavuşturulmasından çok “izlenimlik” şekilde üretilmesini beraberinde getirmektedir. Programda konu edilen sorunların çözümünden çok magazinsel içeriği konuşulmakta, tartışılmakta, olayın içi boşaltılmaktadır. Ayrıca programda işlenen konular tektipleşip, homojenleşerek sıradanlaşmakta, izleyici de gördüklerini kanıksamaya başlamaktadır. Program, işlediği konularla olayların mağdurlarının sesini duyurmayı amaç edindiği söylemi üzerine kurulsada mağduriyetin yinelenmesi, ticari çıkarlara alet edilmesinin önüne geçilememektedir. Programın en ciddi olaylarda bile eğlence içeriğinden ödün vermemesi, şenlik ortamı ve yoğun eğlence unsuru ve kurulan melodramatik yapı,

sorunların “sözde paylaşım” söylemleriyle medyanın kar elde etme amacı ve mevcut toplumsal kalıpların benimsetilmesine yardımcı olmaktadır.

Yeni içerik yapısı itibariyle gündüz kuşağı programları yine ilgi uyandırmaya, eleştirilmeye ve tartışılmaya başlanmıştır. Nisan 2018’in ilk iki haftasının ortalamasına bakıldığı zaman Esra Erol’da programının ilk 100 program arasında total kategorisinde ortalama ilk 15 program arasında yer aldığı görülmektedir (www.medyatava.com.tr). Bu haliyle hem içerik hem de izleyiciye ulaşma gücü bakımından yine dikkat çekmeye başlayan gündüz kuşağı evlilik programlarının analizi ve satır arası mesajlarının çözümlenmesi önem arz etmektedir.

Araştırmanın Yöntemi

Araştırmanın yöntemini söylem analizi oluşturacaktır. Söylem analizi medya metninin sözel ve dilsel yapısının analiz edilmesinin yanı sıra program içerisinde kullanılan göstergeleri, sosyolojik ve psikolojik alt metinleri de kapsamaktadır. Söylem analizi, metin ya da konuşmada ağırlıklı olarak sözel etkileşimler, dil aracılığıyla kurulan iletişimsel yapıların ön plana alınarak hangi yapıların, ideolojilerin, fikir ve düşüncelerin söylemin üretilmesinde rol oynayacağını inceler. (akt. Yurderi, 2007, s. 109) Bu nedenle araştırmada, programda kurulan teknik yapı, estetik unsurlar, programda oluşturulan aura ve göstergelerin yanı sıra ağırlıklı olarak program metni, diyaloglar ve sözel iletişim ve etkileşim kodları ele alınmıştır.

Televizyonda yayınlanan kadın kuşağı programlarındaki dönüşüme ilişkin araştırmada yöntem, Van Dijk’in söylem analizi yaklaşımından yola çıkılarak kategoriler halinde parçalanmıştır. Van Dijk, söylem analizi konusunda iki farklı yaklaşımdan, eleştirel ve ideolojik söylem analizlerinden, bahsetmektedir. Bu iki farklı disiplinin içeriğinin aslında birbirinden çok farklı olmadığı, birbirini tamamlayan ve tekrarlayan unsurlar barındırdığı görülmektedir. Dönüşüm geçiren gündüz kuşağı evlilik programlarındaki söylemin incelenmesinde hem söylenen şeyin kendisine, hem de onun söyleniş tarzına odaklanılmış, programın hem içerik hem de biçim özellikleri incelenerek kategoriler halinde ortaya konulmuştur. Van Dijk’in söylem analizi yaklaşımının kimi kategorilerinin birbiri ile paralel olmasından ötürü araştırmada aynı kategori yeniden incelenmemiş, birleştirilerek kimi kategoriler aynı başlık altında incelenmiştir. Söylemin analizi için belirlenen kategoriler önce anlam, argüman, retorik ve biçimsel yapılar olarak dört ana kategoriye ayrılmakta ve alt kategoriler bu ana başlıklar altında sınıflandırılmaktadır. (akt. Yurderi, 2007, s. 116)

Örneklerin Seçilmesi / Araştırma Odağı

Araştırma örneğini Esra Erol’da programının 05-09 Mart 2018 tarihleri arasında yayınlanan 5 program oluşturmaktadır. Her programda benzer konuların işlenmesi, benzer ideolojik söylemin oluşturulması göz önünde bulundurularak; 5 program çözümlenmeye dâhil edilerek, program ideolojisi ve dönüşümü ortaya konulmuştur.

Programın Yapısal Özellikleri

Programın Özet VTR’si

Programın açılışı, program dâhilinde işlenecek konuların merak edilmesini sağlayıcı ve dramatik unsurlarla örülü bir “içindekiler” VTR’si ile başlamaktadır. VTR, tıpkı bir ana haber bülteninin başında yer alan haberlerin ne olduğu konusunda izleyiciye

hem bilgilendirme sağlayan hem de haberin içeriğine dair merak oluşturan bir yapıda inşa edilmektedir.

Programın Jeneriği

Programın jeneriği, evlilik programı kategorisine dâhil ettiğimiz programın ilk halinde kullanılan jenerikle aynı müziğe sahiptir. Programın sunucusu Esra Erol'un programda seyircilerle kucaklaştığı, seyircilerle ağladığı, çeşitli dans figürleri gösterdiği, güldüğü görüntülerinden harmanlanarak oluşturulmuştur.

Programın Açılışı

Programın açılışı orkestranın çaldığı (genellikle) hareketli parçalar ile gerçekleştirilmektedir. Locadaki konukların ve seyircilerin (kimisi oturarak kimisi ayakta) tuttukları ritimle Esra Erol stüdyoya gelmekte ve programın karnavalesk yapıda eğlence ağırlıklı söylemi kendini göstermeye başlamaktadır. Kamera hareketli biçimde şarkı boyunca dans eden seyircileri, locadaki konukları ve sunucuyu takip etmektedir. Şarkının sona ermesi ile Esra Erol, enerjik bir açılışla stüdyodaki ve ekran başındaki izleyicileri selamlamaktadır. Genellikle izleyenleri güldürecek muzipliklerle açılışı gerçekleştirmekte, ya locadan ya da stüdyodaki izleyicilerin birine takılmaktadır. Yaptığı her espri sonrası orkestra adeta bir talk show programındaymış gibi espriyi vurgulayıcı birkaç nota bırakmaktadır. Orkestra tüm program boyunca gerek bölüm geçişlerinde, gerekse duygu geçişlerinde izleyicinin dramatik yapıya katılmasına katkı sağlayarak, izleyenleri duygudan duyguya sürüklemektedir. En eğlenceli anlardan en dramatik konulara, orkestranın çaldığı 20 saniyelik bir parça ve seyircilerin tuttuğu ritimle geçiş sağlanmaktadır.

Programın açılış şarkısının başlamasından itibaren KJ'ler izleyene programın içeriği ile ilgili bilgi sunmaktadır. Programın açılışında KJ'ler pembe, mor ve kırmızı renklerden oluşmakla birlikte solda "son dakika" ibaresi ve programda yer alacak konular, sağ tarafta Whatsapp ihbar hattı ve hemen altında canlı bağlantı için telefon numarası yer almaktadır.

Söylem Analizinin Uygulanması

1. Anlam

Program metinlerine kodlanmış olan ideolojik söylemin ortaya konması açısından metin anlamsal yönüyle incelenmelidir. Anlama ilişkin kategoriler: başlıklar ve konular, aktör ve tanımlama düzeyi ve ayrıntılandırma derecesi, ima ve üstü kapalı konuşma, varsayımlar, kutuplaşma ve biz-onlar karşıtlığı, örneklerle anlatma ve uzam olmak üzere 8 başlık halinde sıralanmaktadır.

a. Başlıklar ve Konular

5 Mart 2018 tarihli programın söylem analizi yapılan öyküsünü, Gülcan Yılmaz'ın yurda vermek durumunda kaldığını ifade ettiği 4 çocuğu ile buluşma ve görüşme arzusu oluşturmaktadır.

6 Mart 2018 tarihli yayının ikinci konuğu Murat Kavalcıdır. Kavalcı, Sosyal medyada Aygül Aydemir adında bir kadınla tanıştığını, 2 ay kadar birliktelikleri olduğunu, evlilik yolunda çeşitli adımlar attıklarını iddia etmektedir. Aygül Aydemir'in annesi Zülfinaz Aydemir ve eski dini nikâhlı eşi olduğu iddia edilen Abdülhalil Kaçar ile iş birliği yaparak Murat Kavalcı'yı dolandırdıkları iddia edilmiştir. Mağdur sıfatı ile stüdyoya gelen Murat Kavalcı, zaman zaman kendisinden 25 yaş küçük bir kadınla

birlikte olması nedeniyle eleştirilmiş, zaman zaman da dolandırılması nedeniyle kurbanlaştırılmış, mağdur ilan edilmiştir.

7 Mart 2018 tarihli yayında ele alınan ve analizi gerçekleştirilen öykü, Hüseyin Çetin'in 17 yıldır görmediği oğluna kavuşma arzusunun dile getirilmesi ve durumun yoğun biçimde ajite edilmesi ile izleyenin bakışına sunulmasından oluşmaktadır.

8 Mart 2018 tarihli programda, Gökhan Köse tarafından dolandırıldığını iddia eden Suna Erkan ve Köse tarafından şiddet gördüğünü, çocuğunu göstermediğini iddia eden eski eşi İrem Melis Coşkun'un iddiaları analiz edilmiştir.

9 Mart 2018 tarihli programda ise evi terk eden gelinine dön çağrısı yapan Pakize Öztürk'ün dünürü ve gelini ile yaşadığı polemiklerin söylem analizi gerçekleştirilmiştir.

b. Aktör Tanımlama

5 Mart 2018 tarihli programın söylem analizi gerçekleştirilen öyküsünü oluşturan aktörler:

Gülcan Yılmaz: 2001 yılında 4 çocuğunu yetiştirme yurduna veren anne.
Halil Şahin: Gülcan Yılmaz'ın resmi nikâhlı ilk eşi.
Habibe Şahin: Gülcan Yılmaz'ın kızı.
Rukiye Hanım: Gülcan Yılmaz'ın eltisi.

6 Mart 2018 tarihinde ikinci öyküyü oluşturan aktörler:

Murat Kavalcı: Sosyal medyada tanıştığı Aygül Aydemir tarafından dolandırıldığını iddia eden kişi.
Aygül Aydemir: Murat Kavalcıyı dolandırdığı iddia edilen kişi.
Zülfinaz Aydemir: Aygül Aydemir'in annesi.
Orhan Polat: Aygül Aydemir'in eniştesi.
Abdülhalil Kaçar: Aygül Aydemir'in eniştesi olarak Murat Kavalcı ile tanıştırdığı imam nikâhlı eski eşi olduğu iddia edilen kişi.

7 Mart 2018 tarihinde söylemi analiz edilen öykünün aktörleri:

Hüseyin Çetin: 17 yıl önce oğlu evi terk eden baba.
Ahmet Çetin: Hüseyin Çetin'in evi terk eden oğlu.
Fazilet Hanım: Ahmet Çetin'in ablası.
Ülfiye Hanım: Ahmet Çetin'in ablası.

8 Mart 2018 tarihli programın analizi yapılan öyküsünün aktörleri:

Gökhan Köse: Suna Erkan'ı ve beraberinde daha birçok kişiyi dolandırdığı iddia edilen kişi.
Suna Erkan: Gökhan Köse tarafından dolandırıldığını iddia eden kişi ve aynı zamanda Gökhan Köse'nin ortaokul arkadaşı.
İrem Melis Coşkun: Gökhan Köse'nin eski eşi.

9 Mart 2018 tarihli programda analizi yapılan öykünün aktörleri:

Pakize Öztürk: evden kaçan gelinine eve dönmesi için çağrıda bulunan kayınvalide
Esra Öztürk: Pakize Öztürk'ün evi terk eden gelini
Onur Öztürk: Pakize Öztürk'ün oğlu, Esra Öztürk'ün eşi
Eda Hanım: Esra Öztürk'ün yengesi
Meral Hanım: Esra Öztürk'ün annesi

c. Kutuplaşma - Biz Onlar Karşıtlığı

5 Mart 2018 tarihli programda biz-onlar karşıtlığı, Gülcan Yılmaz'ın karşısında duran ve onun argümanlarına karşı argümanlar geliştiren çocukları, eltisi, eşinin dünürü arasında kurulmaktadır.

6 Mart tarihli programda karşıtlık, mağdur olduğunu iddia eden Murat Kalaycı ile onu dolandıran suç şebekesi olarak temsil edilen Aygül Aydemir, Zülfinaz Aydemir, Abdülhalil Kaçar arasında kurulmuştur.

8 Mart tarihli programda karşıtlık suçluluk ve mağdur olma üzerinden Gökhan Köse ile onun dolandırdığı iddia edilen kadınlar arasında kurulmuştur.

9 Mart tarihli programda karşıtlık Pakize Öztürk ile dünürü ve gelini arasında kurulmaktadır.

Esra Erol: - Yani bütün bu ilişkilerdeki problem evi ayırma davası mı?

Meral Hanım: - Hayır, hayır, hayır. Kızı karıştı Esra Hanım, annenle görüşmeyeceksin telefon vermeyeceksin buna.

Esra Erol: - Aynı şeyleri bu hanım efendi sizin için söylüyor. Telefon vermeyen, görüştürmeyen kendi annesi diyor.

Meral Hanım: - Ben bunlardan bıktım Esra Hanım, yalancılıklarından. Bana bir kelimesi doğru çıksaydı da her şekilde kızımı oraya gönderirdim.

Bu konuşma esnasında taraflar kendi argümanlarını ortaya koyarak program sunucusuna haklılıklarını ispatlama yoluna gitmektedirler. Ayrıca tartışma esnasında taraflar arasındaki karşıtlık pekiştirilerek kutuplaştırma arttırılmıştır.

d. Tanımlama Düzeyi Ve Ayrıntılandırma Derecesi

Analizi gerçekleştirilen 5 programda, öykülerde yer alan karakterlerin birbirleri ile olan ilişkilerinin, bağlarının, tanışıklıklarının ne olduğu ayrıntısı ile verilmiş, izleyicinin kafasında bu konuda bir soru işareti bırakılmamıştır. Hatta 5 Mart tarihli programda Habibe Şahin her ne kadar Gülcan Yılmaz'ı annesi olarak değil "o kadın" olarak tanımlasa da program sunucusu Esra Erol, aralarındaki kan bağına ve anne-kız olmalarına defalarca vurgu yapmıştır.

e. İma ve Üstü Kapalı Konuşma

Murat Kalaycı: - Bunun sosyal medya hesabı Asu hatun. Oraya yazmış ki sonunda Asu da parayı buldu diye. Bu paralar nerden geldi ya? Nerden geldi bu paralar?

"Nerden geldi" vurgusu ile Kalaycı, paraların dolandırıcılıkla kazanıldığını ima etmektedir. Ayrıca yinelemek suretiyle de bu durumu vurgulamaktadır.

İrem Melis Coşkun: - Dolunay'ı diyor ben banyo yaptırırken vücudunda morluklar gördüm. Sorduğumda düştüm demiş çocuk, benim kızım. Zaten ne zaman neresinde morluk olsa düştüm, scooter'dan düştüm, bisikletten düştüm... Yani bu çocuk niye bu kadar çok düşüyor? Neden her yeri mosmor oluyor.

Esra Erol: - Scooterlı çocukları olanlar bilirler. Neresi dizler en fazla, en fazla eller.

İrem Melis Coşkun: -Ama benim çocuğumun morlukları buralarında. (Baldırlarını işaret ederek gösteriyor)

Üstü kapalı konuşma ve imalarla birlikte burada Gökhan Köse'nin kendi çocuğu olan Dolunay'a şiddet uyguladığının ima edilmesine şahit olunmaktadır.

f. Varsayımlar

Esra Erol: - (Aygül'e soruyor) Ailenin size olan tepkisi, öfkesi ve kızgınlığı niye?

Murat Kavalcı: -Sosyal medya hesabına bakın, 5.000- 10.000 tane takipçisi var. Instagram'da Facebook'da bana hiç hesabım yok demişti.

Esra Erol: -Neden size tepkili Murat'ın ailesi?

Murat Kavalcı: -Neden olacak pisliklerinden dolayı.

Esra Erol: -Bir şey soracağım sen yaşadın bununla ilişki.

Murat Kavalcı: -Bilmiyordum bilmiyordum. Masum bir insan, tertemiz bir kız olarak tanıtılıyor bana.

Murat Kalaycı burada Aydemir'e yönelttiği suçlama ile fazla takipçiye sahip olmak ile aile tarafından tepki görmek arasında bir bağlantı kurmakta, genelleme yapmaktadır. Fazla takipçisi olmanın güven duyulmayacak, öfke oluşturacak bir davranış olduğu imasında bulunmaktadır. Ayrıca yine fazla takipçisi olan bir kadının masumiyetini kaybedeceği, temiz olamayacağı imalarında bulunmaktadır.

g. Örneklerle Anlatma

Gülcan Yılmaz: - Beni annem bile dövdü, 45 gün yoğun bakımda kaldım. Ben ikinci evliliğimi yapacaktım. Ben ailemin yanına götürdüm beni ailem dışladı.

Gülcan Yılmaz, yaşadığı fiziksel şiddete yalnızca eski eşi Halil Şahin tarafından uğramadığını, ailesi tarafından da şiddet gördüğünü yaşadığını iddia ettiği örneklerle anlatmaktadır.

h. Uzam

Programda konu edilen uzamsal farklılıklar genellikle terk etme ile oluşan mekânsal farklılık, iletişim içerisine girmemek adına oluşturulan mekânsal farklılık üzerine kurulmuştur.

2. Argüman

Programda katılımcılar, konuklar, telefon bağlantısı ile yayına bağlanan kişiler ve program sunucusu anlattıklarını destekleyecek çeşitli argümanlara başvurmuştur. Argüman başlığı altında kanıtsallık, karşı gerçekler ve yanlış argümanlar, genelleme ve sınıflandırma, karşılaştırma, değer ve norm ifade etme, görüş ve tutum belirtme, açıklama, otorite ve alıntı, tarihten dersler ve rakamsal veriler alt başlıkları ele alınmış ve programın ideolojik söylemi ortaya konmuştur.

a. Kanıtsallık

8 Mart tarihli programda İrem Melis Coşkun'un çocuğunun kendisine gösterilmediğini ifade eden sözlerine avukat Hülya Kuran şu sözleri ekliyor:

Hülya Kuran: -Annenin anlaşmalı boşanma protokolüne baktım. Kararda da ayda 2 defa yatılı olarak alma hakkı ve görme hakkı var. Ara tatillerde, şubat tatili dediğimiz dönemde 1 hafta görme hakkı var. Yılsonunda da 1 ay gibi görme hakkı var. Son olarak da icra emri çıkararak görmeyi gerçekleştirmeyi istemiş, ancak baba çocuğu kaçırmış ve görememiş yine.

Bu sözleri ile Hülya Kuran, yasal haklarını kullanamayan İrem Melis Coşkun'un mağduriyetini göstermek amacıyla resmi belgelerden edindiği bilgileri izleyene sunarak programda yer alan söylemlere kanıtsallık kazandırmaktadır.

b. Karşı Gerçekler ve Yanlış Argümanlar

Gülcan Yılmaz, yayına katıldığı andan itibaren çocuklarını yetiştirme yurduna verdiği için ona öfkeli oldukları üzerinde durmaktadır. Ancak yayına bağlanan kızı Habibe Hanım, karşı bir argüman geliştirerek tek sebebin bu durum olmadığını ifade eder.

Habibe Hanım: - Sadece yetiştirme yurdu değil muhabbet. Bu kadın, kaç adamla aldattı benim babamı. Bunları anlatıyor mu?

Esra EROL: -Anlıyorum. Evliliğin içerisinde sadakatsizlikler vardı.

Habibe Hanım: -Benim babamın zaten evliliği, yuvası zaten bu kadın yüzünden, bu durumu yüzünden bozuldu.

Tüm bunlar anlatılırken ailenin tüm mahrem konuları program yoluyla yayını izlemekte olan milyonlarca insana duyurulmaktadır.

Habibe Hanım: - Babamı kaç kişi ile aldattığını kendi dâhil bilmiyordur.

Avukat Hülya Hanım: - Siz bunlara şahit mi oldunuz?

Habibe Hanım: -Şahit oldum. Gözlerimle şahit oldum. Lütfen beni daha fazla konuşurmayın.

Habibe Hanım, Gülcan Yılmaz'a yönelttiği suçlamaları yineleme suretiyle vurgulayarak ve gördüğü iddiasında bulunarak söylediklerine kanıtsallık getirerek geliştirdiği karşı argümanı savunmaktadır. Locada oturan programın avukatı Hülya Hanım konu ile alakalı sorular yönelterek Habibe Şahin'i konuşurmaya çalışmış, ancak Habibe Şahin söyleyeceklerinin bu kadar olduğunu belirtmiştir.

Habibe Hanım: - Bizi zaten o kadın bırakmadı yurda. Bizi devlet bu kadının elinden aldı ve kurtardı.

Habibe Şahin, Gülcan Hanım'ın anlattıklarına karşı argüman geliştirmekte, böylece Gülcan Yılmaz'ın suçluluğunu vurgulayarak devlet tarafından yurda verildiklerini açıklamaktadır. Söylediklerinde haklı olduğunu ise, devletin de Gülcan Yılmaz'ın yaşantısını tasvip etmediği, devlet kurumlarının çocuklarını elinden aldığını savunarak Yılmaz'ın suçluluğuna kanıtsallık getirmektedir.

c. Genelleme ve Sınıflandırma

Avukat Hülya Hanım: - Gülcan Hanım, doldurulmamış bakın çocuklarınız bizzat olaylara şahit olmuşlar. Yurda bırakılan çocuklar hayata diğer çocuklardan daha erken, algılamaları daha farklı olur.

Gülcan Yılmaz: - Asla, ben bunları kabul etmiyorum. Çünkü ben köyde yaşadım.

Avukat Hülya Hanım, bir genelleme ve sınıflandırma yaparak yetiştirme yurtlarında büyüyen çocukların hayatı daha erken algılamaya başladıklarını ifade etmektedir. Ancak, Gülcan Yılmaz bu duruma köyde yaşadığı gerekçesi ile karşı çıkmakta, bu genellemeyi tanımadığını ifade etmektedir.

Aygül ve Murat arasındaki tartışma hararetlendiğinde Esra Erol gülmeye ve güleräk öksürmeye başlar. Aynı esnada Murat Kavalcı, kendini savunmaya çalışmakta, locadan sesler yükselmektedir, Genç bir kızla ilişki yaşadığı için tepki gösterilmektedir.

Esra Erol: - Euzubillahi... Murat Bey, arkadaşlar işte bütün mantığınız bu. 18 yaşındaki... Bakın çok düz düşünüyorsunuz.

Murat Kavalcı: Bana dedi. Yaş önemli değil dedi. Annesine de sahip çıktım ben.

Esra Erol: – Arkadaşlar 40 yaşındaki bir adam tabii ki 18 yaşındaki biri ona bu fırsatı verdiği için onunla evlilik hayali kurar. Buradaki asıl mevzu 18 yaşındaki bir kızın da yanındaki ailesi aracılığıyla böyle bir şeye ortak edilip istismar ediliyor ve kullanılıyor olması. Hep aynı açıdan baktığınız için bu ve benzeri şeyleri, davranışları sergileyen insanları masum sanıyorsunuz. Hayır.

Bu diyaloglar ile Esra Erol, “40 yaşındaki adam” ve “18 yaşındaki kız” tanımlamaları ile bir genelleme oluşturuyor. 18 yaşındaki bir kadının izin vermesi dâhilinde 40 yaşındaki erkeklerin evlilik hayali kurmak isteyeceği genellemesi. Burada eleştirilmesi gereken asıl mevzunun kızın ailesi tarafından istismar edilmesi olduğunu vurgulayan Erol, locadaki izleyenleri genelleyerek düz bir bakış açısına sahip oldukları ve bu durumlarda asıl mağdur olanı göremediklerini ifade ederek eleştirmektedir.

d. Karşılaştırma

Hüseyin Çetin: - El bayram geliyor diye sevinir, ben de bayram geliyor diye üzülüyorum, ağlıyorum, yalnız hanıma bildirmiyorum. Yüzümü yıkamış gibi geliyorum.

Sözleri ile Hüseyin Çetin, oğlundan uzakta olmanın acısını kendisi ve diğer insanların bayramı karşılama biçimlerini kıyaslayarak anlatıyor. Bu kıyaslama ile seyirciler ve Esra Erol, gözyaşlarını tutamıyorlar. Ağlayan insanların gözyaşları, yakın çekimle izleyenin bakışına sunulurken Esra Erol, “Ahmet Çetin’i tanıyanlar ne olur bize ulaşın babacığı burada” sözleri ile izleyene dramatik bir seslenişte bulunmaktadır.

e. Değer ve Norm İfade Etme

Avukat Hülya Hanım: - Ama sizin şu anda 2-3 hatadan sonra hala daha evli biriyle evli biriyle birliktelik sürdürmek ve bunu olağan göstermek, bu bizim örf ve adetlerimizde yasalarımızda mümkün değil. (stüdyoda alkış sesleri yükselir)

Gülcan Yılmaz: - Ne yapabilirim?

Avukat Hülya Hanım: - Çünkü aile dediğiniz kurum yalnızca mensubu olan o 3-4 kişi ile ilgili değildir, toplumu da ilgilendirilir. Yanlış örnek teşkil ediyorsunuz

Sözleriyle avukat Hülya Hanım Türk örf adetleri, toplumsal normlar ve kurallara atıfta bulunarak, Gülcan Hanım’ı toplumsal kurallar dâhilinde yaşamaya davet ediyor. Her ailenin kurduğu düzen ile de topluma karşı sorumlu olduğunu vurguluyor.

Murat Kavalcı: - Annesinin elini öptüm, tanışmadan önce görüşmüştüm telefonda. Çok iyi birisin, senin gibi dindar birisini istiyordu benim kızım. Ben seni kendi damadım gibi görüyorum diye övüyor, ayrıca Aygül’ü de övüyor. Öyle bir övüyor ki tam evlenilecek on parmağında on marifet benim kızım yüz kişinin içinden tertemiz çıkar. Bizim kültürümüze yakışır bir kadın. Böyle sosyetik olmasına bakma köylü kızıdır, tam evlenilecek dört dörtlük bir kızdır, öyle övüyor.

Burada da değer ve normlara başvurularak bir takım anlamlar kodlanmaktadır. “Evlenilecek kız”ın ne özelliklere sahip olması gerektiği tanımlanmıştır. becerikli olması, “ bizim kültürümüz” olarak tanımlanan kültüre uygun olması, tam bir köylü kızı olması imalarının altı çizilmektedir. “Senin gibi dindar iyi biri” tanımlaması, dindarların iyi, iyilerin dindar olacağı anlamını kodlamaktadır.

f. Görüş ve Tutum Belirtme

Avukat Hülya Hanım: - Resmi nikâh yapmazsanız işte böyle üçüncü kişiler yayına bağlanır, hayatınızın yalan olduğunu iddia ederler sizin evlilik olarak adlandırdığınız şeyler, fiili havada kalan şeyler.

Söylemleriyle avukat Hülya Hanım, Gülcan Yılmaz'a sert bir çıkış gerçekleştiriyor ve resmi nikâh yapmadığı için bu suçlamalara maruz kalmasını haklılaştırıyor, uğradığı suçlamaların müstahak olduğu yönünde görüş bildiriyor.

Esra Erol: - Cabbar gibi de bir kadınsınız, hiç öyle de kül yutmayan kadınlar tarzında biri. Gidip orda tek başınıza çalışsaydınız, etseydiniz bir şeyler yapabilirdiniz hani. Bunu yapabilecek güçtesiniz.

Gülcan Yılmaz: - Ah şimdiki aklım olsaydı... Yapamadım Esra Hanım.

Esra Erol: - Eee, kocaları nerden buldun beni konuşurma şimdi ya... (stüdyoda alkış sesleri yükseliyor)

Avukat Hülya Hanım: -Şimdiki aklınız akıl değil ki bakın, dini nikâhlı beraberlik yaşıyorsunuz, şimdiki aklınız da çok üst bir akıl değil ve bakın şu tabiri kullanan kadınlardan ben utanıyorum...

Avukat Hülya Kuran ve Esra Erol, görüş ve tutumlarını belirterek çeşitli yorumlar yapmışlardır. Tüm bu görüşlerde Gülcan Hanım'ın gerek yaşam tarzını gerekse fikirlerini ve en sonunda da aklını eleştirerek utanılacak bir konumda olduğunu vurgulamışlardır.

Esra Erol: - Valla ben şu an çok garip bir şekilde benim hissiyatım ve kalbim şu yönde. Ben çocuklarınıza hak veriyorum (stüdyoda alkış yükselir.) şiddet görüyor olmanız affedilemez vesaire...

Stüdyoda iddia edilen suçlamaların hiç biri kanıtlanmamışken, Esra Erol tamamen kendi hissiyatına dair görüşlerini çocuklardan yana açıklamaktadır.

6 Mart 2018 tarihli programda;

Murat Kalaycı: - Beni neden evine götürmüyorsun? Çünkü evde bir adam var değil mi? (Locadakiler, avukat ve Esra Erol Kalaycı'ya gülerler.)

Murat Kalaycı Aygül Aydemir'in onu evine götürmemesini evde başkası ile yaşadığı şeklinde yorumlamaktadır. Programda Sözde mağdur olarak temsil edilen Murat Kalaycı'nın sinir haliyle oluşan tavırları, orkestra tarafından çeşitli müziklerle desteklenmekte, izleyiciler, locadakiler ve sunucu tarafından tiye alınmaktadır. Konuğun yaşadığı psikolojik durum düşünülmezsizin program yoğun ve karnavalesk eğlence söyleminden taviz vermemektedir.

Esra Erol, Murat Kavalcı'ya yönelttiği sorularla iki erkeğin aynı kişi olmadığını anlattırma amacıyla gütmektedir. Bunu da yönelttiği sorularla sağlamaktadır.

Esra Erol: -Orhan Polat'la Abdülhalil aynı kişi mi?

Murat Kalaycı: -Aynı kişi değil Orhan Polat'ı ben hiç görmedim

Esra Erol: -Ver fotoğrafı ver (fotoğraf ekrana verilir) bu Abdülhalil'i gerçek ismiyle siz kim diye tanıyorsunuz?

Murat Kalaycı: -Eniştesi Orhan Polat olarak tanıyorum

Esra Erol: -Ama kız kardeşinin eşi farklı. Orhan Polat diye biri var ama bu değil. Sizi enişte olarak kim tanıştırdı? Aynı mekâna getirdi?

Murat Kalaycı: -Aygül, Aygül Aydemir

Hülya Hanım (avukat): - Bu durum şunu gösteriyor. Bunlar çete halinde birlikte çalışıyorlar. Şebeke halinde evlilik vaadiyle dolandırıcılık gerçekleştiriyorlar.

Avukat Hülya Hanım, burada kesinliği kanıtlanmamış bir dava üzerinde suçlama ve ithamlarda bulunuluyor. Aygül Aydemir ve ailesine elinde bir delil bulunmadığı halde yalnızca Kalaycı'nın iddialarından yola çıkarak "Şebeke halinde evlilik vaadiyle dolandırıcılık gerçekleştiren bir çete" suçlaması yöneltiyor.

Esra Erol: - Şimdi bununla ilgili bağlantılı bir cümle geçenlerde okumuştum. Müzik sesi fazla geldiğinde rahatsız olan komşular, bu ve benzeri şiddet olaylarında maalesef rahatsızlık duymuyorlar.

Hülya Kuran: - Şundan da artık vazgeçmeliyiz. İşte kadını yüceltiyoruz anne diyoruz bacımız diyoruz girişimci olsun diyoruz alkışlıyoruz ama yeri geldiğinde de ezilen şiddet gören kadınlara karşı duyarsız kalıyoruz. Toplum olarak ne yapmak gerekiyor? Bu ikiyüzlülüğümüzü terk etmeliyiz

Esra Erol: - Kesinlikle bu ikiyüzlülüğümüzü terk etmemiz lazım.

Esra Erol'un, örnekleme yoluyla toplumda şiddete duyarsız kalınması konusunda söylediklerine avukat Hülya Kuran, toplumsal bir eleştiri getiriyor ve toplumun bu gibi konularda sessiz kalmaması gereğini vurguluyor. Esra Erol ise onun sözlerine katıldığını yineleme suretiyle tekrarladığı "kesinlikle bu ikiyüzlülüğümüzü terk etmemiz lazım" sözleri ile vurguluyor.

Esra Erol: - Fakat şimdi kızınız sinirlenebilir, küsebilir ama şu da norma değil aile birliği içerisinde. Eğer biri ile evliyseniz ve o evlilikten de bir çocuk dünyaya getirdiyseniz istediğiniz zaman kapıyı çekip gidip sonra geri gelemezsiniz. Böyle bir şey yok. Aile olmak, aileyi kurmak bu kadar kolay değil. Herkesin birbirine karşı sorumlulukları var.

Esra Öztürk'ün evi terk etme sebepleri ile tatmin olmayan Esra Erol, olaya eleştiri getirerek evlilik kurumunun sorumluluk gerektirdiği vurgusu yapmaktadır. Esra Öztürk'ün olay karşısında verdiği tepkiyi abartılı bulup eleştirerek kendi görüş ve tutumlarını beyan eder. Erol, toplumsal yaşam düzenin korunması adına evlilik hayatında tarafların sorumluluklarına sadık olması üzerinde durur. Ancak burada tüm sorumluluğu kadına atfeder.

Esra Erol: - Çok özür dilerim Meral Hanım, Pakize Hanım. İki tane kocaman kadınsınız. Siz evlenmediniz çocuklar evlendi ya. Bu kadar yani İkisinin akıl sağlığı yerinde değilmiş gibi onlar adına siz konuşup siz kavga ediyorsunuz.

Esra Erol burada, ailelerin müdahaleci tavrına eleştiri getirerek kendi görüşlerini dile getiriyor.

Esra Erol: - Yani ilişkiyi siz onurla beraber değil, işte kayınvalide, anne, görümce hep beraber yaşıyorsunuz.

Esra Öztürk: -Evet, hatta Öznur'un kocası da yaşıyordu.

Esra Erol: - Toplu halde bütün aile ilişkinin içinde yani, herkes karar merci. Siz de gençsiniz zaten cahilliğiniz Onur'un annesi, onur'u çekse onur oraya gidiyor. Senin annen çekse sen oraya gidiyorsun.

Sözleri ile Esra Erol, evlilik birlikteliğinin iki kişilik bir süreç olduğunu belirterek tarafların ailelerinin müdahalelerinin abartılı olduğu eleştirilerine devam ederek dile getirmektedir. Ayrıca burada genç olmayı cahil olmakla paralel gösteren Erol, evli çiftin de ilişkideki pasif tavrını eleştirmektedir.

g. Açıklama

Gülcan Yılmaz: - Ben çocuklarımı niye verdim? İş namusa geldiği için getirdim İstanbul'a yuvaya verdim.

Gülcan Yılmaz, bu sözleri ile çocuklarını yuvaya verme sebebini açıklamaktadır. Kendini haklı çıkaracağını düşündüğü bir argümanla beraber bunu ifade etmektedir.

Esra Erol: - Şunu da söylemeye çalışıyor. Ama diyor ya hani 4 tane çocuğun peşinde düşmüş ama diğer tarafta da kaç tane çocuğu mağdur eden bir kadın olduğunu söylüyor.

İsmi vermek istemeyen izleyicinin söylediklerini açıklamak suretiyle yineleyen Esra Erol, Gülcan Yılmaz'ı haklı gördüğünü üstü kapalı bir şekilde ima ediyor.

h. Otorite ve Alıntı

Habibe Hanım: - Ben kardeşlerimle görüşüyorum ve benim kardeşlerimin hiç biri bu kadınla görüşmek istemiyor.

Esra Erol: - Yani siz 4 kardeş baba ile görüşüyorsunuz ama anne ile hiçbir iletişim kurmak istemiyorsunuz.

Habibe Hanım: - Kesinlikle istemiyoruz ve bu kadın yapıştı. Yakamıza yapıştı ve çıkmıyor yakamızdan. Yakamızdan düşmüyor, ne yaparsak yapalım düşmüyor.

Esra Erol: - Sanırım aynı öfke ve aynı kızgınlığa sanırım diğer kardeşlerin de sahip değil mi?

Habibe Hanım: - Kesinlikle sonuna kadar

Habibe Hanım kardeşleri ile ortak düşüncede olduğunu, onların düşünceleri ve fikirlerini de yayında ifade ederek hiçbir çocuğunun Gülcan Yılmaz ile görüşmek istemediğini yayında yönelttiği suçlamalarla ifade etmekte, bu yolla Esra Erol'u da Gülcan Yılmaz'ın suçluluğu konusunda ikna etmeye çalışmıştır.

Esra Erol: - Faziletçiğim, kardeşiniz Ahmet evden ayrıldıktan sonra hep bir gün döner diye beklediniz değil mi?

Fazilet Hanım: - Çok bekledim ben. Yol kenarında, cadde kenarında oturuyorum. Balkona çıkıyorum, acaba kardeşim buradan geçermi diye bekliyorum, gelene geçene bakıyorum...

Esra Erol, soru yoluyla Fazilet Hanım'a Ahmet'i beklediğini söyleyerek sözlerine onay bekliyor. Fazilet Hanım da durumu açıklayarak yıllardır kardeşini beklediğini söylüyor. Bu diyalog esnasında Erol, sözlerine otorite(Fazilet Hanım) tarafından onay verilmesini bekleyerek soru yöneltiyor ve akabinde detaylı açıklamaya ulaşıyor.

Esra Erol: - İrem Melis, dün bir cümle kurdun ve dedin ki, "ben yıllarca hep ispatlamaya çalışıyordum bazı şeyleri ve aslında bu yaptığımız yayın benim hayatımı kurtaracak. Çocuğumla belki de yaşama fırsatı verecek" demiştin.

Sözleri ile Esra Erol, programın önemli bir konuyu işlemekte olduğunu, bir kadının haklılığının ispatlanması, mağduriyetinin giderilmesi, çocuğuna kavuşması yolunda umudu olduğunu, yine onun sözlerinden alıntı yaparak izleyiciye sunmaktadır. Alıntı yöntemiyle söylemlerini güçlendirmekte, programın önemli bir görevi üstendiğinin altını çizmektedir.

Merak Hanım: -Komşum da şahit, çevrem de şahit.

Esra Erol: -Valla herkes istediği kadar şahit olsun. Bir evin içinde yaşananları yaşayan kişiler bilir.

Meral Hanım söylediklerini haklı çıkarmak için komşuların şahitliğini delil gösterse de Esra Erol, hane içinde yaşayanların sözlerinin kale alınması gerektiğini vurguluyor.

Ancak hane içerisinde sıkıntı yaşadığı için evden ayrılan Esra Öztürk'ü de ağır eleştiri yağmuruna tutuyor.

i. Tarihten Dersler ve Rakamsal Veriler

05 Mart 2018 tarihli programın 16. dakikasında yayına verilen VTR ile Gülcan Yılmaz yaşadıklarını anlatmaktadır. Burada hem açıklama aracılığıyla izleyenin kafasında Yılmaz'ın yaşadığı olaylar yinelenmek suretiyle oturtulmakta, hem de Yılmaz tarafından açıklanmakta dramatik bir söylem oluşturulmaktadır.

İsmi Veremeyen İzleyici: -Bu biraz baş belasıdır.
Onun için 10 tane çocuk şu an mağdur durumda.

Esra Erol: - 10 tane çocuk, kimler onlar?

İsmi Veremeyen İzleyici: - Evet 6 tane kadının var 3-4 tane koca değiştirdi. Şu anda elinde tuttuğu adamın da zorla karısı biraz saftı, onun elinden aldı... Her dediği yalan.

Esra Erol: -Valla ben inanıp inanmama durumunda değilim. Ben sadece Gülcan Hanım'ın iddialarını dinliyorum ve hayretler içerisinde...

İsmi vermek istemeyen izleyici, Gülcan Yılmaz'ın haksızlığını ifade etmek için kaç kez eş değiştirdiği üzerinde vurgu yaparak ve mağdur ettiğini savunduğu çocuk sayısının fazlalığına vurgu yaparak iddialarının önemliliğini vurgulamayı deniyor. Bu telefon bağlantısında, yaşanan birlikteliğin tüm sorumluluğu kadına atfedilmiş, "elinden almak", "elinde tutmak" gibi ithamların muhatabı ilişkinin kadın tarafı olmuştur.

3. Retorik

Retorik başlığı ile sözel iletişimsel unsurların oluşturduğu anlamların okunmasına odaklanılmış olup, retorik başlığı programda kurulan ve kullanılan dramatisasyon, abartma, metafor, ironi, örtmece, yineleme, kurbanlaştırma alt başlıkları ile detaylandırılmıştır.

a. Dramatisasyon

7 Mart 2018 tarihli programda Hüseyin Çetin için programda ayrılan bölümde "80 yaşındaki Hüseyin Amca'nın son isteği, ölmeden önce 17 yıldır görmediği oğlu Ahmet Çetin'e kavuşmak" KJ'si ile dramatik bir etki oluşturulmaktadır. Öncelikle Hüseyin Çetin'den bahsederken "Hüseyin Amca" ifadesinin kullanılması, program kişisini izleyenin benimsemesini ve özdeşleşmesini beraberinde getirmektedir. Ayrıca "son istek" ve "ölmeden önce" ibarelerinin birlikte kullanımı, Hüseyin Çetin'in yaşlılığına gönderme yapmakta, onun yaşlılığının vurgulanması ve yinelenmesiyle olayın dramatisasyonunun artırılması sağlanmaktadır. Hemen her programda gördüğümüz örnekler gibi, program katılımcılarının öyküleri dramatikleştirilerek izleyenin bakışına sunulmakta, böylece ticari çıkarılara hizmet edecek şekilde programda yapılandırılmaktadır.

Hüseyin Çetin'in dramalaştırılmış öyküsü programda yaklaşık 42 dakikaya yayılmıştır. Bu 42 dakika boyunca Ahmet Çetin'e ulaşma yollarından çok Hüseyin Çetin'in zor hayat şartları, felçli eşine kendisinin bakıyor oluşu, evlatlarına olan bağlılığı ve verdiği hayat dersleri ile dramatize edilmiş, sunucu ve locada oturanlar bölüm boyunca gözyaşlarına hâkim olamamışlardır. Hüseyin Çetin'in sorununa çare aranmasından çok, yakın çekimlerle onun öyküsünün dramalaştırılmasına yer verilmiştir.

Esra Erol, Hüseyin Çetin'in öyküsünün programda işlenmesinin ardından ona eşlik ederek stüdyonun dışına kadar çıkarır. Stüdyoya döndüğünde ise yaşlı gözlerle şu sözleri söylemektedir:

Esra Erol: -Yani şöyle söyleyeyim, Hüseyin Amca oturdu göğsümün orta yerine. Ahmet'in hikâyesi oturdu göğsümün orta yerine. Öfff... Hay Allah'ım inşallah çıkar ortaya.

Esra Erol bunları söylerken, orkestra acıklı bir türkü ile olayın dramtizasyonunu tırmandırmakta, kamera yakın çekimlerle locada gözyaşlarına hâkim olamayan konukları ve avukat Hülya Kuran'ı göstermektedir. Tüm kullanımlar, ajite edilen ve son derece dramatik biçimde yapılandırılan öykünün etkisini güçlendirmek üzere başvurulan yöntemler olarak kendini göstermektedir.

b. Abartma

Meral Hanım: - Altınlar da senin olsun.

Pakize Öztürk: - Ben de çocuğumu aldırırım. Gider başvuracağım te evimi satacağım, ocağımı satacağım. O çocuğumu sana yine yar etmem etmeyeceğim.

Bu sözleri ile Pakize Öztürk çocuğu ne pahasına olursa olsun karşı taraftan alacağını belirtmek amacıyla, söylediklerine abartma ile etki kazandırmaya çalışmaktadır.

c. Metafor

Gülcan Yılmaz: -Çocuğumu ben tek başıma evde doğurdum. 14 yaşında anne oldum ben tek başıma. Kayınvalidem köyden köye gitti. Onun ardından Sibel oldu. Sibel'i de ben imamın bir konserine gidiyorlar, şeyine gidiyorlar, görüşüne gidiyorlardı, beni sağlık ocağının önüne kedi yavrusu gibi attılar.

Gülcan Yılmaz, geçmişe dair yaşadığını iddia ettiği anılarını anlatırken "kedi yavrusu" benzetmesi ile çaresizliğini vurgulayarak anlattıklarının dramatik yapısını güçlendirmeyi hedeflemiş, ailesinin gözündeki değersizliğini bu benzetme ile tasvir etme yoluna gitmiştir.

Murat Kalaycı: - 2 yıldır hukuk mücadelesi veriyorum. Bu mücadeleden bir sonuç alamadığım gibi daha çok battım. Hani çamura taş atarsın da üzerine sıçrar misali daha çok battım. Sinirlerim yıprandı. Paramı alamadım, dövüldüm, darp edildim, tehdide uğradım, ölüm korkusu ile yaşadım yani daha çok yıprandım daha çok kaybettim.

Murat Kalaycı, Aygül Aydemir tarafından dolandırıldığı iddiası ile (-ki bu iddianın gerçekliği kanıtlanmış değil) programa katılıyor. Aygül Aydemir'e karşı açtığı davada bir sonuç alamaması durumunu ve süreçte yaşadığı yıkımı "çamura taş atmak" olarak nitelendiriyor. Burada kullanılan metafor ile çamur olarak simgelenen Aygül Aydemir ve onun yaşattığı iddia edilen durumdur.

Hüseyin Çetin: -Bu keskin viraja girmiş. Evli bir bayana âşık olmuş. Zaten önceleri varmış da

Esra Erol: - Şimdi kız evlenmeden mi âşık olmuş ona

Hüseyin Çetin: -Kız evlenmeden âşık olmuş. O askere gittikten sonra herhalde kızı zorla kaçırıyorlar.

Esra Erol: - Şimdi hah bu önemli bir detay Ahmet Çetin bir kızını seviyor, askere gitmeden önce. Senin oğlan askere gidiyor geliyor. Bu arada ailesi kızını kaçırıyorlar. Evlendiriyorlar, bir de çocuğu oluyor.

Hüseyin Çetin: -Bir de çocuğu oluyor ama onu (yine de) almak istiyor.

Esra Erol: -Ama onu sevdiği için

Hüseyin Çetin: -Diğer çocuklarım kabul etmiyor, asla elin namusuyla oynamak olmaz. Asla kabul edemeyiz diyerekten orada münakaşa yapıyorlar.

Bu diyaloglarla birlikte önce Hüseyin Çetin, evli bir kadına aşık olma durumunu keskin bir viraja benzetmiş ve durumun tehlikeli, sakıncalı olduğuna dikkat çekerek bir metafor kullanmıştır. Ardından Esra Erol, izleyenin kafasında anlatılanların netleşmesi bakımından olayı tekrarlayarak açıklamaktadır. Esra Erol, Ahmet Çetin'in evli olan bu kadını sevdiği için onunla birlikte olma konusunda ısrarcı olduğunu belirtse de Hüseyin Çetin toplumsal norm ve değerler paralelinde ailenin düşüncelerini "elin namusuyla oynamak olmaz." sözleriyle ifade etmiştir.

Esra Erol: - Çocuk 15 tatilde annesine gönderildi mi? Ya da yaz tatillerinde ne bileyim.

İrem Melis Coşkun: -Ben icra ile almaya gittim, çocuk yerinde yoktu.

Esra Erol: -Ya niye icra ile alıyorsun çocuğu? Niye icra yolunu tercih ediyorsunuz?

İrem Melis Coşkun: Çünkü Gökhan bey bana direkt olarak "ben sana pedagog olmadan çocuğu göstermem diyor." Ben de dedim ki Gökhan, pedagog dediğin şey icra kanalı ile gelir. Ben bir icra memuru, bir pedagog iki tane de polis eşliğinde bir eşyayı haciz etmeye gelir gibi çocuğumu mu almaya geleceğim dedim. Pedagog olmadan ben sana bu çocuğu göstermem dedi.

Bu konuşmalar esnasında hem avukat Hülya Kuran, hem sunucu Esra Erol, hem de çocuğun annesi İrem Melis Coşkun, çocuğun bir "eşya" , "meta" olmadığını, yasal kanallar buna izin verse de çocuğun icra kanalları ile alınmaması gereğine vurgu yapmakta ve karşı taraf olan Gökhan Köse'ye tepki göstermektedirler.

d. İroni

Gülcan Yılmaz: -Ben kızım ile görüşemiyorum, Ankara'ya gittim geçen sene yalanlarla dedim yuva kurulmaz, ben ölmüşüm Esra Hanım hangi mezardayım onu soruyorum.

Esra Erol: - Sizin öldüğünüzü mü söylemişler?

Gülcan Yılmaz: -Bir evlat benim öldüğümü söylemiş... Evlat ya...

Esra Erol: -Çocuklar açısından da düşünüyorum niye sizi yok sayıyorlar. Sizi öldürecek gömecek kadar. Sizden neden nefret ediyorlar.

Gülcan Yılmaz: -Benim elim o çocukları doldurdu.

Gülcan Yılmaz, çocuklarının kendi varlığını yok saymalarını "öldürmek", "gömmek" ile ifade ediyor.

Esra Erol: - Nikâh kıyılacaktı gittiniz nikâh salonuna akrabalarla ne oldu?

Murat Kalaycı: - Yok

Esra Erol: -Kim yok

Murat Kalaycı- Aygül yok, (stüdyoda kahkahalar yükselir) kız mı var piyasada?

Kızın nikâha gelmeyişi "Piyasada kız mı var?" diyerek ifade eden ve ironi yapan Murat Kalaycı, aynı zamanda programın eğlence söyleminin de bir aracı haline gelmiştir. Programda kullandığı sözler, jest ve mimik ifadeleriyle bir güldürü unsuru olarak kullanılmıştır.

Murat Kalaycı: - Kafede buluştuk. Abdülhalil Kaçar farklı bir kişiliğe bürünmüş şekilde geldi. Bir mafya üyesi gibi, bir çete gibi, (Esra Erol gülüyor) otur dedi masaya oturdum. Telefonu kapattırdı bu. O esnada anlamıyorum ne olduğunu

Hülya Hanım (Avukat): -Siz güvenlik görevlisi değil misiniz? Tecrübelisiniz aslında. (gülerek)

Murat Kalay'ın anlattıklarını gülerek dinleyenler arasından avukat Hülya Hanım, Kalaycı'nın güvenlik görevlisi olması nedeniyle bu durumlar karşısında mağdur olmasını şaşkınlıkla bir ironi yaparak dile getirmektedir.

e. Örtmece

Aygül Aydemir: - Esra Hanım ben zaten oraya geleceğim şimdi telefonu kapatsam hazırlansam olur mu?

Esra Erol: -Ya hazırlanabilirsiniz ekip arkadaşlarım bekleyecekler.

Murat Kalaycı: - Şimdi ben onu gördüğüm zaman sinir krizi geçiririm Esra Hanım

Esra Erol: -(gülerek) Sizi dışarıda tutarım(seyircilerin gülme sesleri yükselir)

Murat Kalaycı, Aygül Aydemir'in stüdyoya gelmesi durumunda sinir krizi geçirebileceğini ifade ederek üstü örtülü biçimde Aygül Hanım'ın gelmemesi gerekliliği üzerinde görüş bildirmektedir.

f. Yineleme

05 Mart 2018 tarihli programda Gülcan Yılmaz'a ait VTR'de yineleme tekniği ile "satıldım", "satan adam" ifadelerinin arka arkaya kullanılarak Yılmaz'ın mağduriyeti ve yaşadıklarını iddia ettiği talihsizlik yineleme suretiyle vurgulanmaktadır.

Esra EROL: - Şunu bir tekrarlar mısın? Yani annenize sizi yetiştirme yurduna bıraktığı için kızgın değilsin. Farklı nedenler ve sebepler var.

Esra Erol, tekrarlatmak istediği şey olan, Gülcan Yılmaz'ın Halil Şahin'i defalarca aldattığı iddiasını Habibe Hanım'dan tekrar duymak isteyerek bu suçlamayı vurgulamaktadır.

Murat'ın öyküsünde gerek Murat'ın izleyene takdimi sırasında Esra Erol'dan, hem VTR'de Murat'tan defalarca duyduğumuz "kitaplar okunmak içindir yakılmak için değil" sözü KJ aracılığıyla da izleyene yazı yoluyla iletilerek adeta konunun sloganı olarak konumlandırılmakta, defalarca yinelenmektedir.

Esra Erol: -Ne gönderdiniz onlara

Murat Kalaycı: - Para gönderdim

Esra Erol: - Kaç para gönderdiniz

Murat Kalaycı: - 200-200-200

Esra Erol: -Peki yani ailedeki 3 kişiye 200-200-200 para mı gönderdiniz?

Murat Kalaycı: -Evet sonuçta Aygül'ün eline geçiyor para

Esra Erol burada yaptığı yineleme ile 200 200 200 para mı gönderdiniz derken "yapmamalıydınız" düşüncesini ima yoluyla vurguluyor.

g. Kurbanlaştırma

6 Mart tarihli programda Murat Kalaycı, sevdiği kadın tarafından maddi manevi dolandırıldığına iddia edilmesi ile kurbanlaştırılmış, 8 Mart tarihli Gökhan Köse'nin dolandırıcılık yaptığına iddia edildiği programda olayın etkileyciliği yine kurbanlaştırma üzerine kurulmuştur. "mağdurlar tek tek konuşuyor" KJ'si ile suçluluğu ve mağdurluğu kanıtlanmamış insanlar, suçlu ve mağdur ilan edilmektedir.

4. Biçimsel Yapılar

Biçimsel yapılar başlığı ile televizyon programı metninin ve bu metinde yer alan konuşma biçimlerinin yapısal özelliklerine odaklanılmış, program kişilerinin, sunucunun onları dinleyenleri hangi unsurları kullanarak ikna ettiği üzerinde durulmuştur. Biçimsel yapılar başlığı ile yapısal vurgulara, eş anlamlılığa ve bir kavramı farklı sözcüklerle ifade etmeye, sözcük seçimine ve sözel tarza, cümle yapısına ve söz dizimine, zamirlerin ve kiplerin kullanılmasına odaklanılmıştır.

a. Yapısal Vurgu

Hülya Kuran: - Şu anda birlikte olduğunuz kişi ile ne yapıyorsunuz?
Nedir, ilişkinizin adı nedir? Şu anda evli mi değil mi?

Gülcan Yılmaz: - Eşim

Hülya Kuran : - Eşiniz değil, ispatlayın.

Gülcan Yılmaz: - Çocuğum var.

Hülya Kuran : -Çocuğunuz olunca evlilik mi oluyor? Nikâhınız nerde, resmi nikâhınız nerede? 7-8 yıldan beri evlilik devam ediyor. O kadının size karşı tazminat davası açma hakkı var.

Gülcan Yılmaz: - Açtı

Avukat Hülya Hanım, üzerine giderek Gülcan Yılmaz'ın ısrarla "eşim" demesinin yanlışlığını aralarında resmi nikâh olmamasını vurgulayarak bu durumu gerek sorularla gerek ispat isteyerek gerekse suçlayarak savunuyor.

Murat Kalaycı: - Neden hayatın yalan, neden böyle bir şey yaptın, hiç mi Allah'tan korkun yok senin? Neden evli olduğunu söylemedin, neden bir adamla yaşadığını söylemiyorsun, neden bir adamı eniştem diye tanıştırıyorsun? Üstelik diyorsun ki benim eski kocam tehlikelidir, çok mafyadır, ben korkuyorum, kaçıyorum, saklanıyorum, tehlikeli bir adam.

Murat Kalaycı "Neden" diye başlayarak sorduğu her soruyu aslında zihninde cevaplamıştır. Yapısal vurgu kurarak aslında beni dolandırdın, beni kandırdın, Allah'tan korkun yok, evli olduğunu söylemedin, bir adamla yaşıyorsun şeklinde imalarda ve suçlamalarda bulunuyor.

b. Eş Anlamlılık ve Farklı Sözcüklerle İfade Etme

Esra Erol: - Şimdi 4 tane çocuğu olan bir adam var. Evliliği devam ediyor. Sizden de bir çocuk dünyaya getiriyor. Dini nikâh adı altında bir beraberlik yaşıyorsunuz ve bunu normalleştiriyorsunuz.

Gülcan Yılmaz: - Normal değil ama normalleştirmek zorundayım ne yapayım?

Esra Erol, program boyunca resmi nikâhın insanları evlendireceğini, resmi nikâh olmaksızın dini nikâh kıyılmasının birlikte yaşamak olduğunu vurgulamaktadır.

Yukarıda ifade ettiği şekliyle de 2 durumu farklı sözcüklerle dile getirmekte, ayrımın altını net bir şekilde çizmektedir.

Esra Erol: - Habibe telefon hattında kızıdır. Alo Habibe merhaba, hoş geldin canlı yayına. Anneniz Gülcan Hanım burada

Habibe Hanım: - Bakın Esra Hanım ben size çok kısa bir şey söyleyeyim. Şu an tansiyon sorunu yaşıyorum. Ben 1,5 aylık gebeyim. Bu kadının yüzünden şuan tansiyon sorunu yaşıyorum. Siz beni daha iyi anlayacaksınız.

Esra Erol: - Bu kadın dediğiniz anneniz. Sanırım konuşmak iletişim kurmak...

Habibe Hanım: -Karşınızda bulunan Gülcan Yılmaz isimli şahıs, bu kadın sizin karşınıza çıkmış bin bir türlü şey söylüyor ve hepsi yalan.

Esra Erol: -Babanızla görüşüyor musunuz?

Habibe Hanım: - Ben babamla görüşüyorum bir tek görüşmek istemeyeceğim insan varsa şu hayatta, o da karşınızda oturan kadın.

Habibe Hanım ısrarla Gülcan Yılmaz için “o kadın” ibaresini kullanmakta Esra Erol ise her seferinde “anneniz” diyerek taraflar arasındaki yakınlığı ve kan bağımlı vurgulamaktadır.

c. Sözcük Seçimi ve Sözel Tarz

Gülcan Yılmaz: - Ben Sibel'in eşi, damadım olacak Hasan'a buradan iki çift lafım var. Hasan, ben buradayım oğlum, Hasan niye bana sırtını döndün be! Bana sırtını dönmüştün hiç.

Esra Erol: - Bu kurduğunuz cümle daha tahrik edici ve uzaklaştırıcı hani.

Gülcan Yılmaz: - Benim annem bile, benim ailem bile sen ne yaşadın ne ettin bir gelin bir sorun bakalım beni kimse yargılamadı, kimse şey yapmadı, herkes mahkemesini kendi arasında kurdu.

İki çift lafım var diyerek Yılmaz, öfke ve sitemini dile getirmektedir. Kurduğu iletişimde uzlaşmacı bir tavır sergilememekte, seçmiş olduğu bu sözlerin tahrik edici olduğu yönünde de program sunucusu Esra Erol tarafından uyarı almaktadır.

Hülya Kuran: -Eğer gerçekten iddialarınızın arkasındaysanız ben düşünceli 7 yıldır çocuğuna özen gösteren hem ahlaki, hem duygusal, hem psikolojik gelişimi açısından örnek bir babayım diyorsanız, çocuğunuzu icra yoluyla değil görüş günlerinde devletin tanıdığı görüş günlerinde ve çocuğun her talep ettiğinde görüş imkânını lütfen sağlayın.

Bu sözleri ile avukat Hülya Kuran, icra yoluyla dahi çocuğun annesine gösterilmeme durumuna eleştiri getirmekte ve sözel tarzı “örnek bir babayım diyorsanız” şeklinde kurarak “-ki öyle değilsiniz” anlamını üstü kapalı şekilde ima etmektedir.

Esra Erol: -Peki kayın validesi ile anlaşamaz. Diyelim anlaşamıyor. Ama insan kocasını da mı sevmez. Çocuğu babadan nasıl mahrum ediyor?

Esra Erol burada yaptığı vurgu ve kurduğu sözel tarz ile çocuğun babadan mahrum edilmemesi gerektiğini ve Esra Öztürk'ün eşini sevmediğini vurguluyor. Çocuğun babadan mahrum edilme sebebini de bu duruma bağlıyor.

Pakize Öztürk: -Ben de çocuğumu aldırırım. Gider başvuracağım te evimi satacağım, ocağımı satacağım. O çocuğumu sana yine yar etmem etmeyeceğim.

Esra Erol: Aaa, Ama olaylar buraya kadar gelmesin.

Meral Hanım: Sen böyle bir insansın işte.

Esra Erol: -Ama şimdi bakın siz de agresif konuşuyorsunuz. Hani bu taraf da hiç geldiğinden beri Esra ile ilgili hani bilemiyorum tabi canlı yayında bir olumsuz sözüne şahit olmadık.

Meral Hanım: onlar ikiyüzlü insanlar, numaracı insanlar.

Esra Erol, tarafların tartışması sırasında sözel tarza dikkat edilmesi, gergin konuşmaların olmaması gereğini ifade etse de, atışmalar esnasında taraflar birbirine ağır suçlamalar yöneltmekte, ailenin tüm mahrem konularını ortaya dökmektedirler.

Esra Öztürk: - Abla, bir evde görümcenin kocası ile yaşıyor mu? Bir size söylüyorum lütfen.

Esra Öztürk bu sözleriyle Esra Erol'a soru yönelmiş olsa da aslında görümcenin kocası ile birlikte yaşamının uygun olmayacağını vurgulamaktadır.

d. Cümle Yapısı ve Söz Dizimi

Esra Erol: -Resmi bir evlilik mi?

Gülcan Yılmaz: - İmam nikâhlı.

Esra Erol: -Niye

Gülcan Yılmaz: -Boşanmadı, boşanamadı

Esra Erol: -Boşanma mahkemesi mi devam ediyor?
Kaç yaşında ondan olma çocuğunuz?

Gülcan Yılmaz: - Şu an 8 yaşında.

Esra Erol: - 8 yıldır mahkemesi mi devam ediyor bu kişinin? 8 yıldır boşanamadı mı?

Gülcan Yılmaz: -Boşanamadı (Esra Erol, şaşkınlıkla
locadaki avukat Hülya Hanım'a bakar)

Esra Erol, Gülcan Yılmaz'ın anlattıklarına ikna olmamaktadır. Bunu da aynı konuyu farklı şekillerde sorarak Gülcan Yılmaz'ın onu ikna etmesini bekleyen tavırları ile göstermektedir. Bunun da sözel tarzı, soru cümleleri ile oluşturarak "8 yıldır mahkemesi devam mı ediyor", "8 yıldır boşanamadı mı?" cümleleri ile sormaktadır.

Avukat Hülya Hanım: -Birinci evliliğiniz hataydı, ikincisi hataydı, hepsi mi hata? Hep suçlu onlar mı?

Burada avukat Hülya Hanım, Yılmaz'a soru yöneltmek suretiyle "sizde de suç var" anlam yapısını kuruyor.

Esra Erol: - Eşini severek mi evlendin?

Esra Öztürk: - Kaçarak evlendim abla, sonradan ileriki zamanlarda sevmiştim

Esra Erol: - Peki sevmediğin birine niye kaçtın? Ne mecburiyetin vardı?

Esra Öztürk: - Abla görümcem kaçırdı, o yüzden.

Esra Erol: - Kim kaçırdı? Görümcem kaçırdı, ne dedi sana görümcem? Kaçtım diyorsun, o insanla evleniyorsun, bir çocuk dünyaya getiriyorsun, eskiden seviyordum, sevmiyordum beni görümcem kaçırdı... Kaç yaşındasın Esra sen?

Esra Öztürk: - 21 yaşındayım abla.

Esra Erol: - 21 yaşındasın, onur kaç yaşında?

Esra Öztürk: - 25 yaşında.

Esra Erol: - Peki bu kadar kolay mı? İstedğin zaman kaçacaksın, istediğin zaman çocuk dünyaya getireceksin, sonra istemeyeceksin, yine gideceksin...

Tüm bu sözleri ile Esra Erol, sözel yapıyı Esra Öztürk'ün yaşının getirdiği sorumlulukları yerine getirmediğini, yaptığı tercihleri ve eylemleri eleştirerek dile getiriyor. Bunu da soru yoluyla yaşını sorarak ve "bu kadar kolay mı" diyerek ima ediyor

e. Zamirlerin ve Kiilerin Kullanımı

Esra Erol: - Birlikteliklerinizde madde kullanan biriyle de birlikte olduğunuzu, ondan çocuk da dünyaya getirdiğinizi söylüyorsunuz. Onun bu maddeleri kullanmadan bunu yapmadığını ben nerden bileyim?

Gülcan Yılmaz: - Kimin?

Esra Erol: - Peki Gülcan Abla sizi uğurluyorum. Teşekkür ederim. Çocuklarınıza ulaşmam ve onlarla aranızı düzeltilemem mümkün değil özür dilerim.

Madde kullanan son eşinin de Yılmaz'a şiddet uygulamış olabileceğini vurgulayan Erol, yine soru yoluyla, "ben nerden bileyim" sözüyle Gülcan Yılmaz'ın iddialarına ikna olmadığını, inanmadığını ifade ediyor. Yardım edemeyeceğinin altını çiziyor. Ancak burada temel etik sorun şudur ki, programa başvurusu sırasında Gülcan Yılmaz'ın resmi nikâhlı olup olmadığı bilgisi alınabilirdi. Program katılımcılarının tüm özel hayatlarının deşifre edilmesinin ardından onun yardım bekleyişine olumsuz yanıt vermek, locada kurulan kamu mahkemesince yargılanıp, suçlanıp, ahlaksız ilan edilerek infazına karar vermek yalnızca ticari yayıncılığın amaçlarının ön planda tutulduğu ve doyurulduğunun gösterir niteliktedir.

Esra Erol: - Tabi ki bu beyefendi de nefesine yenik düşmeyecekti. Ama aynı şekilde anladığım kadariyle Abdülhalil kaçır yakınınız mı hanımefendi

Murat kavalcı: -Kocası

Esra Erol: - Bir saniye, Yakınınız mı? Dini nikâhlı beraberliklerde koca olmuyor, dini nikâhlı bir beraberlik yaşıyorlar, resmi nikâhla eş oluyorlar.

Esra Erol, burada Kalaycı'nın nefesine yenik düşmemesi gerektiği üzerinde vurgu yapmaktadır. "düşmeyecekti" ibaresi ile aslında gereklilik kipi olan "düşmemeliydi" imasında bulunmaktadır. Ayrıca burada resmi nikâh ile dini nikâh arasındaki ayrımın altını çizmekte, iki kavram arasında bir karşıtlık oluşturmaktadır.

Bulgular

- Program katılımcıları, seslerini duyurmak, belki de mağduriyetlerinin giderilmesi amacıyla programa katılmaktalar. Ancak programda özel hayatın her zerresi milyonlarla paylaşılacak suretiyle gizlilik ve mahremiyet konuları ihlal ediliyor. Sorunlar çözüme ulaştırılmak yerine taraflar arasındaki gerilimin tırmandırılması, öfkenin hat safhaya ulaştırılması konularında öne çıkmaktadır.
- Programa katılan kişi ve bahsi geçen konular, gerek sunucunun gerekse locanın onayını alma, onları ikna etme çabası içerisine girmekte, Locanın varlığı, toplumsal normlar ve kurallar ile toplumsal baskının kişilere hatırlatılması ve bu doğrultuda yaşaması konusunda baskı oluşturma görevi üstlenmekte; adeta mahkemedeymişçesine taraflar yargılanmaktadır.

- Programda bahsi geçen konuların takibi yapılmamakta, programdan ayrılan kişi, hayatına kaldığı yerden (bazen programda yapılan suçlama ve polemikler nedeniyle) belki de daha ağır şartlar altında hayatlarına devam etmektedir.
- Program sunucusu Esra Erol, genellikle katılımcının suçluluğunu ya da görüşlerini sorular yoluyla, imalarla, üstü kapalı konuşmalarla ifade ederken, avukat Hülya Hanım daha kesin yargılar, toplumsal norm ve değerler paralelinde düşüncelerini ifade etmektedir.
- Programda suçluluğu ispatlanmamış insanlar yalnızca çeşitli iddialar dâhilinde locada kurulan mahkemede yargılanmakta, (locada avukat Hülya Hanımdan başka kimsenin yargı organları ile bir bağlantısı olmamasına karşın) ve yine iddialar ışığında suçlu ya da mağdur ya da masum ilan edilmektedir.
- Özel hayatın gizli kalması gereken noktalarının deşifre edilmesi ile programa katılarak çeşitli sorunlarını, özel hayatını paylaşan insanların mağduriyeti üzerinden ticari çıkar güdülmektedir.
- Tüm bu bulguların yanı sıra program Adana Meydan Doğum Evi skandallarını medya aracılığı ile milyonlara duyurma başarısını göstermiş, birçok insanın sensini duyurmasına ve ailesini bulmasına da aracılık etmiştir.
- 7 Mart tarihli programda programın birinci önceliğinin kamu yararı olduğu dile getirilmiştir. Ancak, programın söylemi ticari karın ön planda tutularak yapılandırıldığını gösterir niteliktedir.
- Program eski haliyle kıyaslandığında toplumsal olayları, bireysel mağduriyetleri konu etmeye başlamıştır. Ancak söylemlerin incelenmesi ile ortaya çıkan durum, mağdurların mağduriyetinin giderilmesi değil sorunların ve olayların araçsallaştırılarak ticari yayıncılığa hizmet etmesidir.
- Sorunlar ve konular çözüm odaklı değil, özel hayatın ve mahrem konuların deşifre edilmesine odaklıdır.
- Yapılan analizlerde programın insanların fikir, düşünce, davranış ve eylemlerini yargılayıcı bir dil ile kurulduğu saptanmıştır. Kişiler yaşam tarzları ile yargılanmakta, taraflar arasındaki kutuplaşma pekiştirilerek karşıtlık oluşturulmaktadır.
- Yaşam tarzı, toplumsal normlar ile uyum göstermeyenler ötekileştirilmekte, dışlanmakta, yaşadıklarının müstahak olduğu ima edilmektedir.
- Geleneksel ahlak söylemi yeniden üretilerek yaygınlaştırılmıştır.

Sonuç

Özellikle anaakım televizyon kanallarında geçmişten günümüze birçok farklı program türünü izleyiciyle buluşturmuş ve buluşturmakta olan gündüz kuşağı, bünyesinde barındırdığı programların ideolojisi ve söylemi ile daima dikkat çekmiştir. Gündüz kuşağı televizyon programları, ekranda uzun süre kalmaları, genellikle gerçek kişi ve olayları konu edinmeleri, zihinleri uzun süre meşgul etmeleri, kurduğu sorunlu temsiliyetler ve toplumsal cinsiyet kalıpları ve özel hayatın mahremiyetini kuran bir içerik oluşturması nedeniyle tartışmalara konu olmaktadır. Gündüz kuşağının en fazla reyting oranlarına sahip programlarından olan evlendirme programları, 2007 yılından beri ekranlarda yer bulmuş, gerek sosyal medyada, gerek ana haber bültenlerinde gerekse RTÜK'e yöneltilen şikâyetlerde daima sorunlu bir yapı olarak görülmüş ve eleştirilmiş; bunun yanı sıra yayınlandığı dönemlerde ilgi ve merakla takip edilmiştir. Özellikle evlilik programlarının yayından kaldırılmasının ardından incelenen "Esra Erol'da" programının yeni yapısı; toplumsal cinsiyet normları ve cinsiyetlerin eşitliği bağlamında dili daha özenli kullanmaya başlaması yönüyle dikkat

çekmektedir. Program, karnavalesk yapısı ve eğlence söyleminin devam ettirilmesine karşın toplumsal bir takım sıkıntılarını dile getirildiği bir arena halini almıştır. Tüm bu kazanımlar neticesinde yeni format toplumsal olayları gündeme taşımış, elini taşın altına koyarak çeşitli toplumsal konulara çözüm arama söylemini üretmiştir. Ancak ticari yayıncılık ve kaygıların getirdiği bir takım oluşumlar sebebiyle tartışılan konular, hala magazinleştirilmekte, dramalaştırılmakta, içi boşaltılmakta ve seyirlik bir tüketim kültürü unsuru halini almaktadır. Sorunların çözümünden çok olayların sansasyonel yönleri ekranlarda vücut bulmaktadır. Programın yeni hali, her ne kadar programda yer alan kişilerin sorunlarına çözüm üretmeyi amaç ediniyor gibi görünse de mahrem konuları en ince ayrıntılarına kadar izleyenine iletmeye devam etmiş, program katılımcılarının mağduriyetini pekiştirmiştir. Önceki formatta var olan, yayın esnasında program katılımcılarının kişisel saldırıları, hakaret, suçlama, yargılama, tehdit etme, mizahlaştırma, basite indirgeme gibi kullanımların yeni formatta da devam ettirildiği gözlemlenmektedir.

Reyting kaygısı ile yapılandırılan, arz-talep dengesinde, talebe göre içerik üreten, kültür endüstrisine tipik programlar hazırlayan gündüz kuşağı, sadece reyting çıkarlarını beslemek adına magazinsel, sansasyonel ve eğlencelik üretim biçimleri hazırlamaktan sıyrılıp; kamu yararı güden, dili, söylemi, temsiliyetleri daha hassas inşa eden, düşünsel bir alt yapısı ve derinliği bulunan izleyene fayda sağlayabilecek içeriklere yönelmelidir. Ötekileştirme, yargılama ve cinsiyetçi söylemin kırılmaması format değişse de aynı ideolojinin devam ettirilmesine neden olmaktadır. Evlilik programlarının yasaklanma sebebi yalnızca insanların tanışıp flört etmeleri ve evlenmeleri değildi; bu programlarda insanların kişilik haklarının ihlali, yaşam biçimlerinin eleştirilmesi ve özel hayatın mahremiyetinin ihlal edilmesi söz konusuydu ancak yeni program yapısı da bundan çok farklı bir söylem gerçekleştirilmemektedir. Sonuçta kabuk değiştiren gündüz kuşağı evlilik programlarının sorunlu içerik yapısı evrilerek varlığını devam ettirmektedir.

Notlar

¹ 02.04.2018 tarihli yayın akışlarına bakıldığı zaman aynı gün Star TV, Show TV, ATV, FOX ve Kanal D'nin yayın akışlarının 11 programdan ibaret olduğu görülmektedir.

² Televizyonda izleyene, gündüz kuşağında çeşitlilik anlamında geniş bir yelpaze ve seçim imkânı sunulmamaktadır. Reality show olsun, evlilik programları olsun benzer bir formatta yapılandırılmakta, televizyon adeta bir mahkemeye dönüşmektedir. "Suçlu kim?" yapımlarından yemek programlarına kadar birçok izlenim benzer söylemler ve ideolojiler etrafında örülmektedir. Özellikle reality şovlar ve suçluyu aramaya yönelik programlarda sıradan insanların hayatları en ince ayrıntısına kadar ekranlardan evlerimize konuk olmaktadır. Özel hayatın mahremiyetinin kıldığı, gayri meşru ilişkilerin, cinayetlerin ve aile içinde yaşanan sorunların konu edildiği programlar gündüz kuşağı televizyon yayıncılığında oldukça fazla yer işgal etmektedir. Bu tür içerikler, artık farkındalık oluşturmaktan ziyade, gittikçe normalleşmekte ve yalnızca bir show unsuru haline gelmektedir (Aslan ve Demir, 2017, 37). Gündüz kuşağı reality show programlarında konu edilen sorunların çözüme kavuşturulması amacıyla program katılımcılarının mağduriyetlerinin aşırı vurgulanması ve bu duruma eşlik eden ağlamalar, yakınmalar, yardım isteme gibi davranışlar programın genelinde yoğun bir dramatisasyon oluşturmaktadır. Tüm bunlar izleyicinin sürekli izlemekte olduğu hezeyanlar karşısında zamanla tepkisizleşmesi, gerçeklik duygusunu yitirmesi, olaylara kayıtsızlaşması gibi ihtimalleri beraberinde getirmektedir. Program geneline yayılan dramatisasyon söylemi, gündüz kuşağı programlarının mağduriyetlerin sömürüldüğü, kar odaklarına hizmet amacıyla kullanıldığı bir platform haline gelmesine neden olmaktadır (Rahte, 2010, 188).

Kaynakça

Akınerdem, F. (2016). *Türkiye'de Evlilik Programları ve Makbul Aile Hayali*, http://www.academia.edu/6342309/T%C3%BCrkiyede_Evlilik_Programlar%C4%B1_ve_Makbul_Aile_Hayali Erişim Tarihi: 30.03.2018

- Arslan, M.Y. Demir,Z. (2017). “Yaşam Boyu Öğrenmede Televizyonun Rolü Bağlamında Bir Gündüz Kuşağı Programı: Gülben” <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/388278> Erişim Tarihi: 01.03.2018
- Eyüboğlu, A. (2016). “İzdivaç'lardan En Çok İzlenen Esra Erol Oldu” <http://www.milliyet.com.tr/-izdivac-lardan-en-cok-izlenen/magazin/ydetay/2309873/default.htm>. Erişim Tarihi: 18.03.2018
- <http://www.reytingsonuclari.com/2017/6/aylik-reyting-sonuclari-mayis-2017-h2515.html>
- Nüfusçu, G. A. Yılmaz, A. (2012). “Evlilik Pratiklerinin Dönüşüm/Yeniden Üretim Sürecinde Evlendirme Programları” <http://iletisimdergisi.gsu.edu.tr/issue/7363/96420>
- Rahte, E. Ç. (2010). “Aile İçi Şiddet ve Medya: Gündüz Kuşağı Televizyonunda Şiddetin Görünürlüğü ve Yeniden Üretimi” <http://www.iletisimdergisi.gazi.edu.tr/arsiv/30.pdf>
- RTÜK, (2017). *Vatandaş Bildirimleri Yıllık Raporu 2016*, <https://www.rtuk.gov.tr/assets/Icerik/AltSiteler/2016-yili-vatandas-bildirimleri-raporu.pdf> Erişim Tarihi: 03.02.2018
- Sungur, S. (2011). *Evlilik Ve Televizyonda Yayınlanan Evlilik Amaçlı Tanışma Programları: İstanbul Aydın Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Betimsel Bir Çalışma*, E-Journal of New World Sciences Academy Humanities, 4C0110, 6, (3), 578-605.
- Şentürk, R. Gülçur, A. S. Eken, İ. (2017) *Türkiye’de Film Endüstrisi (2011-2015)*. İstanbul Düşünce Akademisi: İstanbul.
- www.medyatava.com, Rating, <http://www.medyatava.com/rating>. Erişim Tarihi: 15.04.2018
- www.reytingsonuclari.com, *Aralık 2016 Aylık Reyting Sonuçları*, <http://www.reytingsonuclari.com/2017/1/aralik-ayi-aylik-reyting-sonuclari-h2235.html> Erişim Tarihi: 01.03.2018
- www.reytingsonuclari.com, *Mayıs 2017 Aylık Reyting Sonuçları*,
- Yurderi, M. M. (2007). *Televizyonda Kadın Programları Türlerarasılık Ve Söylem*, T.C. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Radyo Televizyon Ve Sinema Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.